

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL.

CELOVEC, ČETRTEK, 31. OKTOBER 1985

ŠTEV. 44 (2249)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

Nadaljujmo boj za uresničitev idealov za katere so se borili junaki, ki so padli za svobodo v borbi proti fašizmu

„Minilo je že štirideset let, odkar se je končala morija druge svetovne vojne, ki je terjala 55 milijonov človeških žrtev. Toda izgleda, da se merodajni politiki niso nič naučili iz teh strašnih izkušenj.“

Tako je dejal predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc na letošnji osrednji spominski svečanosti ob Dnevu mrtvih, ki je bila v sredo popoldne ob partizanskem grobišču v Šentjakobu v Rožu. Govornik je opozoril, da skoraj v vseh

zahodnih državah nacizem spet močno dviga glavo, podpirajo pa ga — kot že nekoč v polpretekli dobi — sile militarističnega kapitalizma.

Na svečanosti, ki so jo s pesmijo dopolnili člani Koroškega partizanskega pevskega zbora, se je predsednik ZKP v kratkem nagovoru spomnil ogromnih žrtev, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v boju proti fašizmu. Posebej je omenil skupino partizanskih borcev, ki

so po izdaji 9. februarja 1945 padli pri bunkerju pod Arihovo pečjo in so nacisti zverinsko ravnali celo z njihovimi trupli, da bi ustrašovali domače prebivalstvo, ki je vsebolj podpiralo osvobodilni boj.

Besede spomina pa je govornik povezal tudi z besedami o današnji stvarnosti, ko v Avstriji in še posebej pri nas na Koroškem čedalje pogostejše doživljamo najrazličnejše pojave novega nacionalizma in nacizma. „V vseh letih po vojni smo merodajne politike opozarjali na to nevarnost, ki ogroža demokracijo v naši deželi in državi,“ je dejal tovariš Luc, „toda ostali so gluhi za naša opozorila. Nasprotno doživljamo, da vedno znova kapitulirajo pred silami, ki so že enkrat povzročile neizmerno gorje pri nas in po številnih državah Evrope. Na Koroškem pa je njihovo popuščanje neodgovorno še toliko bolj, ker dobro vemo, za kakšne namene gre — namreč za „rešitev“ koroškega vprašanja s ciljem, da bi od obeh narodov ostal le še eden.“ Zato pa mora biti naša skupna naloga in skrb, da preprečimo te načrte ter nadaljujemo boj za uresničitev tistih idealov, za katere so se borili naši junaki, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Zastopniki ZKP in drugih organizacij so vence položili tudi na vseh drugih partizanskih grobiščih južne Koroške, kjer se bomo posebno v teh dneh dostojno spomnili vseh, ki so padli za mir, demokracijo in sožitje med narodi.

Več prijav k dvojezičnemu pouku čeprav splošno nazaduje število otrok

Iz poročila, ki ga je te dni objavil deželni šolski svet za Koroško, je razvidno, da je kljub splošnemu nazadovanju števila šolskih otrok na območju veljavnosti manjšinskega šolskega zakona nasprotno spet zabeležen rahel porast otrok, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku: v šolskem letu 1985-86 je k dvojezičnemu pouku na 67 ljudskih šolah prijavljenih 1098 šolarjev, to je 19,06%. Na predšolski stopnji je prijavljenih k dvojezičnemu pouku nadaljnjih 34 otrok, medtem ko na glavnih šolah obiskuje pouk slovenščine 328 šolarjev (od teh 155 na podlagi manjšinskega šolskega zakona, 126 slovenščino kot tuj jezik in 47 slovenščino kot prosti predmet). Slovenska gimnazija v Celovcu ima v tem šolskem letu 443 dijakov, od tega 246 na nižji stopnji; enoletno in triletno dvojezično strokovno šolo za ženske poklice v Šentpetru obiskuje 86 učenk, na raznih srednjih in višjih šolah pa obiskuje pouk slovenščine še 201 dijak.

V primerjavi z lanskim šolskim letom je torej zabeležen sicer skromen, vendar spričo vladajočih razmer in stopnjujočega se pritiska toliko bolj razveseljav porast števila otrok, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. To velja še posebno za ljudsko šolo, ki je trenutno najbolj izpostavljena napadom nacionalistov in ki kljub temu dokazuje svojo upravičenost, kar bi morali pristojni dejavniki pri bodočem reševanju tudi upoštevati.

Tovarna Obir

načrtuje velike investicije

Tovarna celuloze na Reberci Obir namerava svoje zmogljivosti še znatno povečati, in sicer od sedanjih 40.000 na 100.000 ton, pri tem zvišati število zaposlenih na kakih 300, obenem pa rešiti tudi vprašanje onesnaževanja okolja.

Za uresničevanje teh obsežnih načrtov bo podjetje seveda potrebovalo velika denarna sredstva. Računajo s tem, da bi investicije dosegle ogromno vsoto 1,8 milijarde šilingov. Od tega denarja bi podjetje samo vložilo kakih 20 do 25 odstotkov; je povedal obratovodja Friedrich Haller, ostala sredstva pa bi morali dobiti v obliki subvencij, ki jih v take namene dajejo pristojni dejavniki na zvezni in deželni ravni.

Če upoštevamo, kakšen pomen ima tovarna Obir za Železno Kaplo in njeno širšo okolico, mislimo, da bosta morali dežela in država njene potrebe vsaj enako upoštevati, zlasti ko širokogrudno podpirata podjetja, ki se na južno Koroško priseljujejo predvsem iz Nemčije.

Karavanški prador naj bi bil dograjen do 1990

Po razmeroma dolgi prekinitvi, ki je sledila simboličnemu začetku gradnje cestnega predora pod Karavanškami, bodo dela na gradbišču te pomembne in nujno potrebne prometne zveze zdaj res stekla. Tako bi vsaj lahko sklepali po vesteh, ki so bile objavljene po zadnji seji meddržavne komisije za gradnjo karavanškega predora, ki je prejšnji teden zasedala na Bledu.

Na tej seji so namreč povedali, da so priprave — zlasti v zvezi s financiranjem gradnje in oddajo del gradbenim podjetjem — zdaj tako daleč napredovale, da bi z gradbenimi deli na jugoslovanski strani lahko začeli še tekom letošnjega novembra. Odločitev glede začetka gradnje na avstrijski strani pa naj bi padla aprila prihodnjega leta, ko se bo komisija sestala v Beljaku in ko bo že znano, kako delo napreduje na jugoslovanski strani.

Obe strani zagotavljata, da so izpolnjeni vsi pogoji, da bi gradnjo dokončali do načrtovanega roka — to je do 1. julija 1990.

Za državni praznik počastitev žrtev za svobodo Avstrije

Tudi letos so bile za državni praznik 26. oktobra po vsej Avstriji najrazličnejše prireditve in svečanosti — od slavnostnih zasedanj vlade in drugih političnih forumov preko počastitve žrtev za svobodo Avstrije ter pohodov in izletov v naravo pa tja do vojaških zaprseg in parad.

V tem okviru je bila kratka spominska svečanost tudi pri spomeniku žrtvam za svobodo Avstrije na celovškem pokopališču, kjer so po polaganju vencev spregovorili predsednik zveze avstrijskih protifašističnih borcev in žrtev fašizma (KZ-Verband) Josef Nischelwitzer, predsednik ÖVP-jevskega združenja političnih pregnancev dr. Carl Sweceny ter predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc. Spomnili so se vseh tistih, ki so se borili proti nacifašizmu oziroma bili žrtve njegovega zločinskega nasilja. Kot resno svarilo pa je zvenelo tudi opozorilo na današnji razvoj v svetu, kjer z blazno oboroževalno tekmo raste nevarnost novega oboroženega spopada, ter pri nas na Koroškem, kjer se zlasti v oktobrskih dneh vrstijo demonstracije nacističnih in nacionalističnih sil, ki jim dajejo potuho vodilni predstavniki deželnih strank.

Zato pa seveda niti ne preseneča, da na takih svečanostih, kot je vsako leto za državni praznik pri spomeniku na celovškem pokopališču, ni videti predstavnikov uradne Koroške. Le-ti svoje tozadevne zmogljivosti očitno izčrpajo že v dneh okoli 10. oktobra, ko nudijo častno pokroviteljstvo prireditvam, ki so ob paradiranju nosilcev hitlerjanskih odlikovanj po svoji zamisli in izpovedi usmerjene v oživljanje in ohranjanje tistih tradicij, ki se v besedah sicer izjavljajo za spravo in sožitje, v dejanjih pa zatrpuljajo odnose in poglobljajo prepad med obema narodoma v deželi.

PRIREDITEV AVSTRIJSKEGA MIROVNEGA GIBANJA NA DUNAJU:

Za mir in razorožitev!

„Proti militarizaciji vesolja! Nobenih atomskih raket v Evropi! Nobenih lovcev prestreznikov in raket za avstrijsko zvezno vojsko!“ — to so bila glavna gesla mirovne prireditve, ki so jo organizirali „umetniki za mir“ in avstrijsko mirovno gibanje preteklo nedeljo na Dunaju. Iz teh glavnih gesel so razvili tako umetniki kot tudi govorniki vse druge zahteve, ki so danes aktualnejše kot kdaj koli poprej: delovna mesta in zaščito okolja namesto oborožitve, zaustavitev vsakršne produkcije orožja, v Ženevi mora biti rezultat pogajanj med Reaganom in Gorbačovom, da se zedinijo za ukinitve oboroževanja, ZDA morajo takoj opustiti svoje načrte za oborožitev vesolja, ... Izrazili pa so tudi svojo globoko solidarnost s poniževanimi in tlačanimi narodi — tako z manjšinami v Avstriji, kot z nikaragvanskim narodom, ki ga izsiljujejo od ZDA plačani Contras, predvsem pa s črnci v Južni Afriki, ki jih kolje režim rasista Bothe.

V imenu „umetnikov za mir“ je poudaril Arthur West, da je opredelitev za ali proti oborožitvi danes odločilna za naš obstoj. Z veseljem je zabeležil, da se je tudi mnogo umetnikov odločilo za cilje avstrijskega in mednarodnega mirovnega gibanja, da so umetniki del tiste si-

le, ki „podpira vse konstruktivne predloge, zoperstavlja pa se destruktivnim silam, ki oznanjajo ideje prvega udarca in možne omejene atomske vojne“. Prav tako je podkrepil tudi za avstrijsko mirovno gibanje, da bo le uspešno, če bo znalo svoje sile strnjevati in bo skupno nastopalo proti vsem pojavom, ki merijo v uničenje človeštva. Drugi govornik v dunajski mest-

na Evropo.“ — in njegove „šale“ o načrtovani apokalipsi za Sovjetsko zvezo „ideje, ki jih ima lahko samo od hudiča obsedeni“. Če se bomo hoteli uspešno zoperstaviti takim načrtom, je dejal Kreisky, pa nas bo moralo biti milijone ljudi, ki bomo skupno ukrepali in se skupno branili.

V okviru popoldanske prireditve je spregovoril tudi zastopnik afri-

opomba uredn.) tu nikakor ne zadostujejo! „Navzoči so potrdili tudi telegram „umetnikov za mir“, naslovljenega na predsednika Južne Afrike, Botho, v katerem izražajo ogorčenje nad rasističnim klanjem v Južni Afriki, hkrati pa zahtevajo ukinitve procesov proti vodjem opozicijskih strank ter izpustitev vseh političnih ujetnikov, predvsem Nelson Mandele.

Po prireditvi v mestni hali se je kakih 10.000 ljudi udeležilo pohoda pred parlament, kjer sta Christina Cap in Walter Baier v imenu mirovnega gibanja še enkrat podkrepila potrebo prizadevanj za mir; še posebej pa sta opozorila na novo kvaliteto „vojne v vesolju“, kakršno načrtujejo ZDA. S posebnim aplavzom je bila sprejeta Fania Davis (sestra Angele Davis), ki je v imenu ameriškega mirovnega gibanja poudarila potrebo po mednarodni solidarnosti v boju za mir. Ostro je zavrnila novo, nadvse nevarno oboroževalno pobudo, ki jo sproža prav Reaganova vlada. Pozvala pa je tudi k skupnemu boju proti antikomunizmu, „saj skušajo najbolj agresivne sile prav s svojim slepim antikomunizmom zamolčati svoje lastne načrte, ki merijo v tretjo svetovno vojno, torej v uničenje vsega človeštva.“

(Andrej Mohar)

PREBERITE

na strani

- 2 Gradiščanski Madžari: kljub sosvetu — asimilacija
- 3 „Dober večer, sosed - Guten Abend, Nachbar!“
- 4 Odmev na dogodke v Žitari vasi
- 5 Razstava keltskih novcev v prostorih zadružne banke v Celovcu
- 7 Rjavi madeži na koroški duši
- 8 Skupina „Schmetterlinge“ prihodnji petek v Šentprimozu
- 8 Dražba umetnin v pomoč Nikaragvi

ZAHTEVA NARODNIH SKUPIN V AVSTRIJI:

„Želimo, da nas v javnih občinah
bolj upoštevajo“

DELOVNA SKUPNOST PRIPRAVLJA NA DUNAJU SIMPOZIJ OB DRŽAVNEM PRAZNIKU

„Cilj simpozija bo dosežen, če se bodo zastopniki sredstev javnega obveščanja v bodoče v večji meri posvetili narodnim skupnostim,“ je po uvodnih besedah dejal dr. Heinz Tichy, predsednik dunajske delovne skupnosti za narodnostna vprašanja. Preteklo soboto — na državni praznik 26. 10. — je delovna skupnost vabila na simpozij s temo „Avstrijske narodne skupnosti in sredstva javnega obveščanja“. Poleg avstrijskih medijev so bili vabljeni tudi zastopniki štirih narodnih skupnosti: Hrvatov, Slovencev, Čehov in Madžarov.

Dr. Thomas Pluch — znan nam je po svojem besedilu filma „Vas ob meji“ — je v uvodnem referatu ugotovil dejstvo, da odvisnosti narodnih skupnosti od medijev doslej še nihče ni raziskal. To pa naj bi bilo kar simptomatično: o manjšinah se ali sploh ne govori ali pa se jih potisne v vlogo „vsega krivca“. Mediji pa ne nazadnje igrajo tudi važno vlogo pri vzgoji. Ni se nam torej treba čuditi, da je samozavest pripadnikov narodnih skupnosti — ki so v medijih komaj zastopani — zakrnela.

Wolf in der Maur je nakazal v svojem referatu, da se Avstriji do-

stokrat niti ne zavedajo, da delijo domovino z drugimi narodnostmi. Družba je danes sicer konfrontirana s preobilico informacij o dogajanjih po vsem svetu, regionalne probleme pa pri tem zanemarija — to velja zlasti še za skupine, ki so v naši družbi potisnjene ob rob, je dejal In der Maur. Če govorimo o medijih, pa ne smemo pozabiti šole in izobrazbe za odrasle, je opozoril. „Česar se je Janezek naučil, to Janez zna“, pravi pregovor. V šoli se torej lahko veliko prispeva k razumevanju druge narodnosti.

„Pozitiven odmev na slovenske publikacije raste z oddaljenostjo“, to žalostno dejstvo je omenil v svojem prispevku Horst Ogris. Pozitiven odnos iz sočutja? Ali pa se le ljudje v vedno večji meri zavedajo, da druga narodnost pomeni obogatitev? Seveda moramo biti tudi samokritični, je dejal Horst Ogris, kajti če hočemo dobiti odmev, moramo skrbeti za to, da vest doseže svoj cilj. Kot pozitiven začetek je omenil založbo „Drava“, kateri je uspelo napraviti korak od samopomilovanja tja k dialogu.

Peter Tyrann je v svojem referatu opozoril na kritično situacijo hrvaškega tiska na Gradiščanskem.

Subvencije s strani dežele niti ne krijejo izida ene same številke „Hrvatskih novih“. V nadaljnjih referatih sta Karel Matal in dr. Marton Bohul orisala zgodovino češkoslovaškega časopisja na Dunaju in zgodovino madžarskega tiska. Obe narodni skupnosti trpita pod pomanjkanjem kvalificiranih sodelavcev in gnotne podpore.

Diskusija ob koncu simpozija, ki jo je vodil Feliks J. Bister, pa je še enkrat opozorila, da si vse narodne skupnosti od večinskega naroda, zlasti še od zastopnikov medijev, želijo večjo mero upoštevanja v njihovih občinah: v tisku, v radiu in televiziji.

Štefka Vavti

MADŽARI NA GRADIŠČANSKEM TOŽIJO:

„Kljub sodelovanju v sosvetu - asimilacija“

Vsaj dvakrat v letu čutijo določeni predstavniki manjšinskih organizacij v Avstriji potrebo, da se predstavijo avstrijski javnosti na Dunaju, v mnemu, da je le-ta v prestolnici lažje dosegljiva kot na domačih tleh manjšin. To se dogaja za 15. maj (ob obletnici podpisa državne pogodbe) in za 26. oktober (ob avstrijskem državnem prazniku) — torej za obletnici, ki naj še posebno simbolizirata lojalnost manjšin v Avstriji do mačehovske domovine.

V luči te tradicije je treba videti tudi ustanovno sejo novega društva manjšinskih organizacij v Avstriji, ki je bila na predvečer letošnjega državnega praznika na Dunaju. Vendar se 25. oktobra v prostorih Slovenskega centra na Dunaju ni ustanovil načrtovani „Center avstrijskih narodnosti“, ker je že na ustanovni seji prišlo do preimenovanja v „Informacijski center avstrijskih narodnosti“. To preimenovanje naj izraža, da pri omejenem centru ne gre za kakšno politično zastopstvo manjšinskih organizacij v Avstriji, marveč za ustanovo, ki naj bi bolj učinkovito obveščala avstrijsko (in seveda tudi mednarodno — op. ured.) javnost o perečih problemih narodnih skupin v Avstriji, saj se je v preteklosti vedno spet izkazalo, kako važnega pomena za vsako narodno skupnost je prav informacijska dejavnost, zlasti če upoštevamo dejstvo, kako pomanjkljivo ali enostransko je pri nas večinski narod seznanjen s težnjami in potrebami manjšin.

Trenutno so v informacijskem centru na Dunaju zastopani NSKS, Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem, Burgenlandi Magyar Kulturregylet, Menšina rada česke a slovenske vetve v Rakousku ter

KSŠSD. Za predsednika centra je bil izvoljen Karel Smolle, kateremu so ob strani trije podpredsedniki, zastopniki posameznih manjšinskih organizacij, in sicer dr. Müller za Hrvate, dr. Szeberenyi za Madžare ter g. Novaček za Čeha in Slovence.

Po ustanovni seji se je novi informacijski center predstavil tisku. Številnim zastopnikom avstrijskih in mednarodnih medijev so predstavniki manjšinskih organizacij tolmačili težave in probleme, s katerimi so posamezne narodne skupine dnevno soočene. Pri tem se je pokazalo, da so pri vseh v ospredju neurejena oziroma nezadovoljivo rešena vprašanja šolstva in predšolske vzgoje, torej področje, ki je življenjskega pomena za vsako narodno manjšino. Podpredsednik NSKS Warasch je v tej zvezi naglasil, da je za koroške Slovence sprejemljiva samo rešitev, ki bo zagotovila skupno šolo; v vprašanju otroških vrtcev pa je opozoril, kako zvezna vlada skuša zadevo zvaliti na občine, le-te pa se spet sklicujejo na pristojnost zvezne vlade, ko zavračajo prošnje po uvedbi slovenščine v otroške vrtce. Zastopnik dunajskih Čehov dr. Petrik je potožil, da njegova narodna skupina komaj še vzdržuje nekaj svojih šol, vendar od države ne dobi ustreznih podpore, medtem ko je predstavnik gradiščanskih Madžarov dr. Szeberenyi dejal, da so Madžari in Hrvati na Gradiščanskem edini manjšini v Evropi, ki nimata ustreznih višjih šol.

Tako se je tudi ob tej priložnosti zelo jasno pokazalo, da je lojalnost — vsaj kadar gre za odnose med narodnimi manjšinami in državo — v Avstriji še vedno le enostranska zadeva: manjšine dan za dnem v besedah in dejanjih izpričujejo svojo lo-

jnost kakor vsi državljani, država pa jim prečestokrat vrača s tem, da jim je mačehovska domovina, ki nima razumevanja za njihove težave in potrebe. Predstavnik gradiščanskih Hrvatov Müller je kot značilno za avstrijsko manjšinsko politiko omenil dejstvo, da zvezna vlada še vedno ni zavzela stališča do Listine narodnostnih skupin. Szeberenyi kot zastopnik madžarske narodne skupine, ki edina sodeluje v sosvetih, pa je izkušnje s to ustanovo ilustriral z ugotovitvijo: „Kljub sodelovanju v sosvetu se nadaljuje asimilacija velikanskega obsega!“

V Dunajskem
krožkuo slovenski besedi
v avstrijskem radiu

Minuli petek je v Dunajskem krožku referiral Mirko Bogataj, vodja slovenskega oddelka koroškega studia avstrijskega radia. Govoril je o nastanku in razvoju slovenskih oddaj ter o delovanju in perspektivah slovenskega radijskega novinarstva na Koroškem. Pri tem je poudaril med drugim tudi pomen, ki ga pri slovenskem radijskem oddelku pripisujejo jezikovnemu vprašanju, se pravi čistosti govorne slovenščine, ki „naj bi bila po pravilu zgledna, kar pa je tudi še danes mnogokrat trd oreh za marsikaterega sodelavca oddaj, če ne včasih celo za urednika samega“.

O uvodnem referatu in zlasti o razpravi, v kateri je bilo opozorjeno tudi na razne pomanjkljivosti, bomo še poročali.

OD 4. DO 11. NOVEMBRA:

Referendum
proti lovcem-prestreznikom

Med 4. in 11. novembrom lahko vsak volilni upravičenec podpiše na občini referendum, ki zahteva od zvezne vlade, da izvede ljudsko glasovanje o lovcih-prestreznikih v Avstriji. Pobudniki referenduma ugotavljajo med drugim, da bi Avstrija lahko z denarjem, ki je potreben za nakup letal-prestreznikov (blizu 10 milijard šilingov), zagotovila delovna mesta, izgradila socialno varstvo, pa tudi uresničila ukrepe za varstvo okolja. Hkrati opozarjajo tudi na to, da je mogoče zagotoviti nevtralnost Avstrije le z novimi oblikami notranje in zunanje politike, nikakor pa ne z oborožitvijo zvezne vojske, ter da Avstrija ne sme postati dežela, ki služi strateškim interesom NATO.

Referendum „Avstrija ne potrebuje lovcev-prestreznikov“ navezuje na eno izmed zahtev avstrijskega mirovnega gibanja. Da je pa odgovornim politikom v Avstriji še ta zahteva preveč, da so se torej odgovorni politiki odločili za oborožitev avstrijske vojske, pa dokazuje tudi primer, ki se je dogodil 26. oktobra pred dunajskim rotovžem med proslavljanjem državnega praznika, seveda s parado zvezne vojske. Skupina zagovornikov referenduma proti lovcem-prestreznikom je zaprla cesto, na kar je policija „ukrepala“: 19 aktivistov je zaprla, parada je tekla naprej, tank za tankom, enota za enoto se je valila po dunajskem Gürtelu.

Način protesta mogoče ni bil najbolj posrečen, ravnanje policije pa dokazuje, kako avstrijska vlada očitno misli še naprej ravnati z ljudmi, ki izpovedujejo svoj protest, pa naj bo proti oboroževanju ali tudi proti uradni manjšinski politiki. Kajti kar se je dogodilo zdaj na Dunaju, poznamo koroški Slovenci najkasneje iz leta 1976, ko so v Škocijanu zaprli 25 slovensko- in nemškogovorečih antifašistov, ki so delili letake za enakopravnosti koroških Slovencev.

Pretekli teden sta bila v gosteh pri slovenskih študentih na Dunaju Reinhart Sellner in Peter Turrini. Obadva sta že dolga leta dobra in zvesta prijatelja Kluba slovenskih študentov in študentk na Dunaju, tako da to ni bil prvi tak večer z njima, prej že srečanje med prijatelji. Temu ustrezno je bilo tudi vzdušje v nabito polnem klubu. Turrini je bral nekaj odlomkov iz „Arbeitsaga“ (zgodnja 60-letja) ter iz svoje nove režijske knjige o razvoju avstrijske socialdemokracije, ki jo je skupno z Rudijem Pallo (režiserjem „Kärntner Heimatfilm“-a) izdelal po naročilu ZDF-a in ORF-a. Svoje ogorčenje nad (ne)kulturnim odnosom avstrijske kulture in politične „crème de la crème“ pa je navzočim posredoval z govorom, ki ga je letos imel na dunajskem simpoziju „Schönsein, wohlfühlen“. Reinhart Sellner pa je branje popestril s kantavtorskim programom. Toliko le o poteku sporeda. Ravno toliko — če ne še morda bolj — zanimiva pa je bila diskusija, ki je nato sledila.

Perspektive in protislovja
slovenske kulture

Turrini je pripovedoval o svoji koroški turneji. Na neki večerni diskusiji o kulturi slovenske manjšine, ki

jo je organizirala SPZ, je spoznal, da prevladujeta med Slovenci dva pogleda na kulturno delo in ustvarjanje: Eni da so mnjenja, da je vsaka slovenska kulturna prireditev že sama po sebi napredna, saj zaradi posebne

ji mnogi izpričujejo neko nazadnjaštvo? Z inovativnimi vsebinami, o katerih mnogi pripadniki in ustvarjalci manjšine zopet mislijo, da črpajo iz tujih sodov in da je s tem dana tudi nevarnost odtujenja? Protislov-

Identifikacijski problem koroških Slovencev
z napredno kulturo?

Turrini in Sellner pri naših študentih na Dunaju

situacije manjšine na Koroškem njenim pripadnikom poda neko narodno identiteto. Drugi pa da so mnjenja, da se ravno ta (kulturna) identifikacija največkrat vrši potom folklorne in da druge oblike ustvarjanja kulture ne najdejo ustreznega prodora in da je zanje tudi manj zanimanja.

To nesorazmerje med kvantitativnim in kvalitativnim razvojem slovenske kulture na Koroškem je Peter Turrini postavil za izhodišče razprave v Klubu z besedami: to diskusijo bi rad z vami nadaljeval. Tema je bila torej zastavljena. Kakšne možnosti ima slovenska kultura za izgrajevanje identifikacije in zavesti pripadnikov manjšine, kako jo je mogoče podati širši avstrijski javnosti. S folkloro, ki

ja. A nadvse zanimiva in v današnjem času toliko bolj aktualna. Dovolj snovi za razpravo, ki se je res v dobesednem smislu vnela in ki s končanim večerom gotovo še ni bila pri kraju. Nekaj osnovnih ugotovitev in vprašanj je vsekakor vredno zabeležiti.

Napredna kultura ima povsod
v Avstriji ista izhodišča...

Narodni element v kulturnem ustvarjanju je lahko tako napreden kakor tudi nazadnjaški. To protislovje je dano tako za slovensko- in nemškogovoreče kulturne delavce (J. Oswald). Za slovensko kulturo velja na splošno to, kar velja tudi za tako imenovano „drugo“ (alternativno, napredno) kulturo v Avstriji: podvr-

žena je izločevanju, ideološkemu onemogočanju, cenzuri, pomanjkljivemu pospeševanju — dobiva premalo subvencij itd. Iz tega mora slediti, da je ta „druga“ avstrijska kultura pravzaprav logični zaveznik slovenske manjšine in njene kulture na Koroškem (G. Moser, kulturni kritik in publicist).

Zakaj v slovenski kulturi ni dovolj prostora za tiste ljudi, ki se geografično, vsebinsko ali kakorkoli drugače oddaljujejo od Koroške in manjšine, in ki najdejo svoja izhodišča v drugih pogledih na ustvarjanje, kot so dana v okviru manjšine in njenih organizacij? Zakaj ni večje tematizacije asimilacijskih vprašanj ali dvoma o človeku samem in njegovi identiteti (P. Turrini)?

Izoblikovanje „druge“ (napredne) kulture slovenske manjšine je gotovo možno le v zavezništvu z napredno nemško kulturo. To zavezništvo mora postajati večje, ob tem pa bi bilo potrebno tudi opustiti strah pred izgu-

bo lastne (slovenske) identitete. Le-ta prav gotovo ne obstoja samo na enem tiru kulturne ustvarjalnosti, doma mora biti prav na vseh (G. Moser).

Turrini: Ne pomilujem,
iščem zaveznike!

Kakšne motivacije ima Peter Turrini za svoj prijateljski odnos do Slovencev? To vprašanje bolj osebne narave mu je po prireditvi zastavil sodelavec SV. Odgovor je bil presenečljiv. Peter Turrini pravi, da ima za svoj angažma v manjšinskih zadevah prej sebične vzroke kakor pa karitativne. Nikakor se noče identificirati z vlogo popularnega umetnika, ki pomaga zapostavljeni manjšini. Kot napreden pisatelj je tudi sam dostikrat konfrantiran s težavami, zato se temu bolj povezuje z naprednim taborom v Avstriji. In tudi s slovensko manjšino, ki ji je zaradi posebne zapostavljenosti v naši družbi ravno tako dodeljena opozicijska vloga proti vsem nedemokracijskim mehanizmom okostnega državnega aparata in sistema. „Pri manjšini se veliko naučim, to sodelovanje in zavezništvo me navdahne z novimi idejami, ni torej nobena enostranska zadeva po vzorcu: Turrini pomaga manjšini...“

I. Sch.

Prejšnji teden je bil na poslovnem obisku pri osrednjih organizacijah koroških Slovencev dosednji predsednik komisije SZDL za manjšinska in izseljenska vprašanja Stefan Cigoj, ki odhaja na novo delovno dolžnost kot veleposlanik SFR Jugoslavije v Vatikanu.

Na sedežu ZSO je tovariša Cigoja in tajnico komisije Vero Godino sprejel skupaj s sodelavci tajnik dr. Marjan Sturm, ki se je odhajajočemu predsedniku zahvalil za vso pomoč in podporo, ki jo je nudil prizadevanjem naše narodne skupnosti. Tovariš Cigoj pa je zagotovil, da bo tudi naprej z živim zanimanjem spremljal položaj Slovencev v zamejstvu.

Kdaj bo dal večinski narod pobude za sodelovanje?

Ob državnem prazniku štiri prireditve „Dober večer, sosed“

Pred desetimi leti je v Železni Kapli Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ prvič vabilo društva večinskega naroda na skupno prireditev ob avstrijskem državnem prazniku. Iz te pobude so se vsako leto razvile številne prireditve na južnem Koroškem. Letos so bile na Radišah in na Bistrici v Rožu ter v Borovljah in Železni Kapli. Povsod so slovenska društva, ki so prireditelji teh svečanosti, poudarila pripravljenost po demokratičnem sodelovanju z večinskim narodom, ki je mogoče le ob upoštevanju in uresničevanju naših narodnostnih pravic. Izkazalo pa se je tudi, da so potrebne nove pobude, sicer se lahko razvije določena okostenelost teh prireditev.

Hödl: „Koroški sosedje, nočem vas pustiti pri miru“
„Prepričan sem, da je treba slovensko narodno skupnost posebno podpirati. Samo tako je možno zau-

Prorektor univ. prof. dr. Günther Hödl

staviti asimilacijo in ohraniti etnično identiteto. Ravno v demokratični državi večina ne sme in ne more odločati o pravicah manjšine.

Zato tudi javno nastopam proti referendumu KHD-ja in podpiram linijo naše univerze, ki deluje za tolerantno politično klimo v prid slovenske manjšine.

Vi, koroški sosedje, nočem Vas pustiti pri miru. Ponosen sem, da živim v deželi, kjer sta dva naroda, dve kulturi in dva jezika. Vrednost in razvoj slovenske manjšine pa nista stvar števil. Kajti vsak jezik in vsaka kultura sta vredna, da živita in se razvijata.

Ukinitve slovenske kulture bi pomenilo osiromašenje celotne koroške kulture. — Vse to je v slovenščini kapelskim obiskovalcem prireditve „Dober večer, sosed“ povedal slavnostni govornik prorektor celovške univerze, univ. prof. dr. Günther Hödl. S tem je hotel podkrepiti svoje odločne izjave v nemškem jeziku, da se mora večina potruditi in dati slovenski narodni skupnosti občutek, da „ima vsak pravico ostati, kar je, in da nikomur ni treba česa zatajati.“ V zanimivem govoru je predvsem pripadnikom večinskega naroda tolmačil, da kljub hudim očitkom — češ, da ni Korošec — ne bo nehal zagovarjati teženj slovenske narodne skupnosti in potrebe po razvoju skupne dvojezične vzgoje in dodal: „Marsikaj, kar mora manjšina ukreniti, se zdi večini radikalno in neprilagojeno, in je čestokrat le čista samoobramba!“ Izrazil je svoj optimizem, da bo mogoče uresničiti dve načeli: zaščito in pospeševanje manjšine ter skupno pot vseh tistih, ki čutijo Koroško kot skupno domovino.

Tudi predsednik društva „Zarja“, Miha Travnik, je uvodoma ob 10-letnici tovrstne kapelske prireditve izrazil upanje, da se bo na prireditvah pokazana skupnost uveljavila tudi v vsakodnevem življenju, čeprav je rahlo nakazal, da kljub dolgoletnemu trudu ne pride do pravega učinka. Zato si je želel, da pripadniki večinskega naroda razumejo zaskrbljenost slovenske narodne skupnosti in da bi s toleranco sprejemali zahteve po uresnitvi pravic manjšine. Še posebej pa je ob državnem prazniku, 40 let po koncu druge svetovne vojne, opozoril na prispevek kapelskih občanov za osvoboditev Avstrije, ki ga dokumentira spomenik 120 žrtvam nemškega nacionalsocializma na kapelskem pokopališču.

Avstrijska kulturna iniciativa podpira etnične skupnosti

Kulturni spored v farni dvorani so oblikovali mešani pevski zbor „Zarje“ pod vodstvom Joška Wrulicha, moški pevski zbor iz Grabštana, ter mešani pevski zbor „Podjuna“ iz Pliberka, ki ga je vodil Jože Ivartnik. Posebno poživili pa so spored kulturni ustvarjalci, ki so se zbrali iz vse Avstrije na 2. zasedanju skupnosti „ARGE Region-Kultur“. V tirolskem, dunajskem in nižjeavstrijskem narečju so recitali in zapeli zanimive pesmi, kar je dalo prireditvi širši, ne le lokalni pomen. Hans Hajd, duša te vseavstrijske kulturne iniciative, pa je še posebej poudaril, da si je združenje zavestno izbralo kot mesto zasedanja Rebrco, da bi ob avstrijskem državnem prazniku poudarili povezanost in zavzetost za etnične skupnosti. Pri tem pa je napovedal, da bo v prihodnjem letu — ob podpori ministrstva

za pouk — mogoče organizirati vseavstrijsko turnejo, na kateri se bodo predstavili kulturni ustvarjalci vseh v Avstriji živečih etničnih skupnosti.

Deset let po prvi prireditvi „Dober večer, sosed“ se sicer ne pojavlja vprašanja po koristnosti takšnih skupnih prireditev, saj se vedno zaključujejo z medsebojnim sporazumevanjem in skupnim prepevanjem tudi naših slovenskih narodnih pesmi. Vedno glasneje pa kljub temu postajajo zahteve, naj Slovenci nastopamo bolj s kulturnimi vsebinami, ki bolj opozarjajo in zrcalijo današnje življenje; pojavljajo pa se tudi močni namigi, naj končno tudi dosedanja narod pokaže več iniciativ za skupne prireditve z enakopravnim upoštevanjem slovenske narodne skupnosti.

„Dober večer, sosed“ na Bistrici v R. in na Radišah

Slovensko prosvetno društvo „Šentjanž“, ki izmenoma s Kočno prireja „Dober večer, sosed“, je preložno z domačimi skupinami in zbori oblikovala proslavo na Bistrici v Rožu. V polni kinodvorani so šentjanški prosvetlaši spregovorili in pokazali diapozitive iz zgodovine občinskih krajev, o potrebi čuvanja okolja, o slovenski samostojnosti v občini in o nesmislu vojne. S prijetno družabnostjo so pripadniki obeh narodnosti zaključili skupno prireditev.

Skupaj z zboroma iz Grebinja in Krke, ansamblom Drava in piščim umetnikom Waltherjem Nowolny-jem, Kandolom in Jožico Čerlov so radiški zbori že šestič praznovali avstrijski državni

praznik. Na dobro obiskani prireditvi — katere se je udeležilo mnogo nemško-govorečih občanov in občinskih odborov — so radiški prosvetlaši obiskovalce temeljito seznanili z zgodovino po drugi svetovni vojni in z nastankom avstrijske državne pogodbe.

V gosteh v Železni Kapli sta bila tokrat moški pevski zbor iz Grabštana in odlični mešani pevski zbor „Podjuna“ iz Pliberka (zgoraj).

„John in Martin“ sta z lajno in z violino v Železni Kapli in Borovljah zaigrala kritične avstrijske ljudske pesmi, med drugim tudi slovaško melodijo, ki se je ohranila na Nižnjem Avstrijskem. Veliko aplavza so pozele pesmi Hansa Haida v tirolskem narečju, satirične pesmi proti alkoholu in o mizerah na Dunaju, ki jih je predvajal Dunajčan Reinhard Liebe, ter ljubezenske pesmi slovenski prijatelji, ki jih je bral Bernhard C. Bunker.

„Kdaj bodo avstrijski politiki obiskali muzej NOB pri Peršmanu?“

so vprašali na prireditvi v Borovljah

Tudi v Borovljah je kulturna prireditev pod naslovom „Dober večer, sosed — Guten Abend, Nachbar!“ že tradicionalni prispevek domačega slovenskega prosvetnega društva za avstrijski državni praznik. Kakor v prejšnjih letih, tako so prireditelji tudi tokrat povabili k sodelovanju še druge skupine: poleg društvenega moškega pevskega zbora pod vodstvom Romana Verdela je nastopila folklorna skupina „Planina“ iz Sel, ki jo vodi Mira Onaž; beljaški pevski zbor je zaradi smrtnega slučaja moral v zadnjem trenutku odpovedati in so „vsokčili“ člani kulturnih iniciativ, ki so dan poprej sodelovali že na podobni prireditvi v Železni Kapli; posebno doživetje je bil tokrat brez dvoma nastop boroveljske godbe na pihala „Stahlklang“ pod vodstvom Johanna Fistra; sicer pa je bil poudarek letošnje prireditve na 95-letnici rojstva pisatelja Josefa Friedricha

Perkoniga, ki sta ga Lidija Oraž in dr. Jože Lukan predstavila z odlomki iz njegovega znanega esaja o koroških Slovencih.

Namen prireditve kot prispevek k obhajanju državnega praznika je naglasil predsednik SPD „Borovlje“ Melhior Verdel, ki je dejal, da je letošnje praznovanje še posebej v znamenju 40. obletnice zmage nad fašizmom in osvoboditve Avstrije ter 30. obletnice podpisa državne pogodbe. Obletnici je omenil tudi župan mestne občine Borovlje dr. Helmut Krainer, ki je opozoril, da so za državni praznik prireditve in proslave po vsej državi, toda prireditve „Dober večer, sosed — Guten Abend, Nachbar!“ na južnem Koroškem so posebno simpatični prispevek k praznovanju tega dne — „na svojstven način utrjujejo avstrijsko zavest in dokazujejo, da smo vsi dobri Avstrij-

ci, ne glede na jezik, ki ga posameznik govori“.

Na prispevek koroških Slovencev v boju proti fašizmu in s tem tudi za osvoboditev Avstrije pa je še pod vtisom obiska v muzeju NOB pri Peršmanu spomnil predsednik delovne skupnosti kulturnih iniciativ Avstrije Bernhard Haindl. Globoko nas je pretreslo pričevanje o boju in trpljenju tukajšnjih Slovencev, je dejal, toda ne le pretresljivo, temveč tudi srčno. Obletnici je dejstvo, da se doslej še noben izvoljeni mandatar Avstrije ni oglasil pri Peršmanu, da bi se poklonil spominu vseh teh slovenskih ljudi, ki so toliko žrtvovali za obnovo avstrijske republike. Povedal je, da so člani vlade in posebej pristojnega ministra Moritza pisмено pozvali, naj v bodoče ne grejo več mimo tistih, ki so izbojevali Avstrijo, kateri velja državni praznik.

VEKOSLAV GRMIČ

Vloga vere in Cerkve v zgodovini slovenskega naroda po letu 1920

Prof. J. Janžekovič, ki je že v času pred 2. svetovno vojno zelo jasno razpravjal o vprašanjih narodnosti in vere, je po vojni opozoril na takratne svoje poglede tudi takole: „Da bi pomagale razčistiti zamegljeno ozračje, sem tik pred vpadom nacistov v reviji Čas postavil tole vprašanje: ‚Kaj bi storili katoliški Slovenci, če bi nas zgodovina postavila pred sledečo izbiro: Ali ostanete v državi, kjer boste ohranili svojo narodno svobodo, pa izgubili vero, ali pa pridete pod tujo oblast, kjer boste mogli ostati katoličani, pa boste izgubili svojo narodnost.‘ Za ta primer, sem odgovoril, ‚pa damo na jasno vprašanje jasen krščanski odgovor: Mi katoliški Slovenci bi ostali v narodni državi in pretrpeli v njej, če bi bilo treba, mučeništvo za svojo vero.‘ Ta stavek sem podčrtal in nadaljeval: ‚Vse drugo je strahopet-

no, neznačajno in zato nekrščansko. Edino na tak način bi si ohranili svojo narodnost in svojo vero, z narodnim odpadništvom bi izgubili oboje. Zakaj? Izdajstvo naroda je v obeh krajstih smrtni greh, kolikor ga ne izgovarja nepoučenost in slaboumnost. Odpasti od naroda, da lahko ostanem katoličan, bi se torej reklo grešiti, da se zveličam. Nesmisel! Zaradi trditve, da je narodno izdajstvo smrtni greh, sem se moral hoditi na škofijo zagovarjati, vendar po zagovoru niso zahtevali, naj jo prekličem.“

Iz povedanega je mogoče izvajati jasna spoznanja o dolžnostih vernega človeka do svojega naroda. A iz dejstva, da se je prof. Janžekovič moral hoditi zagovarjati na škofijo, je razvidno, da njegova načela niti uradnim predstavnikom Cerkve niso bila razvidna, kaj šele „domača“. Sicer pa to ni nič čud-

nega, če pomislimo na takratno ozračje v Cerkvi na Slovenskem, ki je vse preveč poudarjalo pomen in vrednost svetovnega nazora in s tem uveljavljalo tudi nehoti Mahničeve uveljavljane ideje v narodnosti. Ti nazori pa so dokaj nejasni, saj pravi v neki svoji razpravi, da je „narodnost iz greha“.

Janžekovičevi pogledi so nam povsem razumljivi, če npr. z njimi primerjamo, kar pravi J. Vidmar o narodnosti. Takole jo opiše: „Če se zdaj vprašam, kaj je narodnost, je jasno, da je ne bomo iskali v jeziku in v skupni usodi, ki sta že posledici njenega bistva, temveč v njenem vzroku, v tisti posebni urejenosti in organiziranosti duha neke skupine ljudi, ki je storila, da si je ta skupina ustvarila svoje posebno izražilo — jezik, da se ta skupina čuti kot celoto, da si je izbrala skupno usodo ter da skupno stremi

k nekemu zavednemu idealu, ki ga določuje ravno oni posebni ustroj duševnosti.“ Narodnost je tedaj osnova, osnovni notranji zakon vsega duhovnega življenja v narodu. Zato tudi velja: „Narodni značaj je vir ali vsaj osnovno oblikovno načelo sleherne kulture.“ In sem spada nedvomno religija, ki je lahko še tako univerzalistična, splošno človeška ali nadnaravna. Narodnost ji bo vedno dajala neke svoje poteze in s tem močno oporo. Zato v času po 2. vitakanskem cerkvenem zboru teologija močno naglašala pomen inkulturacije pri oznanjevanju evangelija. Sicer pa že cerkveni zbor govori o inkulturaciji in poudarja pomen delnih cerkva ter njihovih posebnosti za vesoljno Cerkve.

Institucionalizirana vera more seveda zelo hitro poskušati narod popolnoma osvojiti in si ga podrediti ali pa gleda v njem svojega tekmeča. Tako pride do poistenja narodnosti z vero ali zavračanja narodnosti zaradi vere. F. Vodnik dobro pove: „Izkušnja, ki so ji tu in tam podlegli nosilci katolicizma, je tedaj dvojna: zanikanje narodnosti

zaradi verstva, ali istovetenje narodnosti in verstva.“ V obeh primerih ni več odločilna vera, temveč oblast, ki je posebna skušnjava vsake institucije. Institucija, ki naj bi služila veri, večkrat služi sebi in svojim posebnim ciljem.

Seveda ostaja vprašanje vloge vere in Cerkve kljub še tako jasnim načelom in teoretičnim uvidom, ki jih ljudje izpovedujejo, odprto. Upoštevati moramo namreč pogosten razkorak med teorijo in prakso nasprotno kakor tudi zahteve povsem določenih in enkratnih primerov, ki postavljajo večkrat tudi pred izredno težavne odločitve in naloge. Zato nam lahko šele pogled v zgodovino pove, kakšna je bila vloga vere in Cerkve v zgodovini nekega naroda.

(Se nadaljuje)

Opombe

1. J. Janžekovič, Izbrani spisi, II, Celje (Mohorjeva družba) 1977, 104.
2. Prim. A. Ušeničnik, Izbrani spisi, V, Ljubljana (Jugoslovanska knjigarna) 1940, 200.
3. J. Vidmar, Slovensko pismo, Celovec (Drava) 1984, 28.
4. Prav tam, 41.
5. Prav tam, 40.
6. F. Vodnik, Dialektika in metafizika slovenstva, Celje (Mohorjeva) 1983, 85.

Na slavnostni prireditvi v Mladinskem domu SSD v Celovcu, ko so predstavniki delovnih organizacij prevzeli pokroviteljstvo nad Mladinskim domom in otroškimi vrtci (o prireditvi smo obširno poročali v zadnji številki — op, ured.), se je v imenu vseh podjetij in ustanov, prejemnikov priznanj zlasti pa v imenu mladih zahvalil Matjaž Jazbec iz Lesnine, ki je obljubil, da bodo „mladi na obeh straneh meje tudi naprej, kot doslej, razvijali in krepili medsebojno sodelovanje na

Povedali so

globokih, trdnih in plodnih temeljih, ki so jih postavile starejše generacije našega naroda... Eno od oblik medsebojnega sodelovanja in povezanosti predstavljajo tudi stiki na gospodarskem področju, ki bodo povečali obseg naše medsebojne menjave. Zato podpiramo prizadevanja slovenskih organizacij na avstrijskem Koroškem, da bi z ustanavljanjem mešanih podjetij in razvojem zadružnih organizacij okrepili pomen gospodarskega življenja našega tukajšnjega življenja... Tudi odločitev Lesnine, da prevzame pokroviteljstvo nad dijaškim domom v Celovcu, ima korenine v poprejšnjem, že kar tradicionalnem sodelovanju z mladimi na Koroškem. V novembru 1976 so tudi delavci Lesnine s posebnim zborovanjem vseh zaposlenih podprli prizadevanja za doseg osnov mirnega in prijateljskega sožitja med obema narodoma na Koroškem. Od takrat tudi odločitev in sklep, da naj bo deležna naše posebne pozornosti in skrbi srednješolska mladina z gimnazije za Slovence v Celovcu, s katero še vedno prijateljsko sodelujemo. Za vsakokratne sedmošolce bomo mladi v Lesnini prihodnje leto že desetič organizirali obisk pri nas v Ljubljani in literarno ekskurzijo v Jurčičev rojstni kraj, je med drugim dejal Matjaž Jazbec. Potem je v imenu Lesnine Domu poklonil umetniško delo akademske kiparke Dragice Čadež. Skulptura je, kot je za Lesnino primerno, iz lesa, simbolizira pa praktično celotno zgodovino koroških Slovencev na Avstrijskem.

Hkrati pa tudi umetniško delo simbolizira še več — trdno povezanost etnično enotnega naroda, Slovencev, medsebojno tesno združenih ne glede na začrtane meje.

Mitja Meršol

Izlet Zveze slovenskih žena v Maribor

Zveza slovenskih žena je tudi letos vabila svoje odbornice in članice na enodnevni izlet. Tokrat je pot vodila v štajersko glavno mesto — v Maribor. V ranih jutranjih urah prejšnje srede smo krenile (preko štirideset nas je bilo) proti mejnemu prehodu Holmec. Čeprav je na poti v Maribor rosilo, nas je kasneje pozdravilo prijazno sonce. V Mariboru nas je sprejela članica Področnega odbora koroških partizanov Lidja Potrč-Dunja in tov. Nada Cigut, ki sta nas spremljali po Mariboru.

Najprej je bil na sporedu ogled tovarne pralnih praškov, mila in kozmetike Zlatorog. Čeprav nas je — kako naj bi bilo drugače? — najbolj zanimal oddelek, v katerem izdelujejo kozmetične izdelke, v letga pa iz higienskih razlogov žal nihče ne sme stopiti. Zato pa smo si bolj natančno ogledale kako proizvajajo in pakirajo različna mila in različne pralne praške. Čeprav proizvodnja teh izdelkov poteka deloma strojno, je kljub temu še mnogo dela, ki ga morajo opraviti ženske, ki so tam zaposlene. Po ogledu tovarne nas je sprejel direktor Zlatoroga tovariš Senkovič in nam v prijateljskem pogovoru obrazložil

s kašnimi problemi se v tovarni srečujejo, pa tudi o načrtih, ki jih snujejo za prihodnost.

Po dolgi poti in končanem popoldanskem sporedu je bilo na vrsti kosilo. Pripravili s ga nam učenci 3. letnika srednje šole za gostinstvo in turizem v Mariboru, in sicer pod vodstvom strokovnega učitelja Janeza Štruklja. Prav prijetno smo bile presenečene, kako vzorno znajo postreči mladi gojenci te ustanove. Zato se na tem mestu strokovni šoli še enkrat zahvaljujemo za prijazno gostoljubnost. Potem je bil v načrtu ogled vinske kleti, žal pa do tega zaradi vretja vina v tem času ni prišlo, zato pa so nam člani Področnega odbora koroških partizanov v Mariboru omogočili ogled muzeja NOB. Direktor nam je poleg ogleda dokumentov opisal čas NOB v Mariboru in okolici.

V spomin na obisk v Mariboru nam je član Področnega odbora tovariš Silvo podaril nekaj knjig. Tako je minil lep jesenski dan, ki smo ga preživele v Mariboru. Za lepo doživetje se zahvaljujemo vsem gostiteljem, zlasti pa tovariščama Lidji Potrč-Dunji in Nadi Cigut za pozorno spremstvo.

„Lov na zajce“ - protest proti fašizmu

Črno-bele grafike z naslovom „Mühlviertler Hasenjagd“ razstavlja še do srede novembra v gostilni „Pri Joklnu“ šentvidska umetnica Susanne Zemrosser. Grafike upodabljajo trpljenje in upor ujetnikov taborišča Mauthausen, predvsem pobeg 570 sovjetskih ujetih vojakov, ki so 2. februarja 1945 ušli iz koncentracijskega taborišča. Pretežno večino teh vojakov so SS-ovci celo ob podpori civilnega prebivalstva ujeli in pobili.

S svojimi slikami se umetnica, ki študira na Dunaju, upira vsem oblikam fašizma in rasizma.

Sittersdorf, und kein Ende...

Gedanken zum Nationalfeiertag 1985

Wie jüngsten Zeitungsberichten wieder entnommen werden konnte, wird der völlig unnötige und auch unverständliche Volksgruppenkonflikt um VSD, Kukovica und die zweisprachige Volksschule Sittersdorf/Zitara vas, weiter in Gang gehalten. Neulich haben zwei Gemeinderäte im Gemeinderat die Forderung erhoben, den Schulleiter zu suspendieren, mußten sich aber belehren lassen, daß der Gemeinderat diesbezüglich völlig unzuständig sei. Dies sollten Gemeinderäte eigentlich selbst wissen! Als „Begründung“ für die Suspendierung des Volksschuldirektors nannten diese Leute die „gesetzeswidrigen“ Aktivitäten des Schulleiters (welche, bitte??) und die Mißachtung „höchster“ Gemeinderatsbeschlüsse, womit wohl gemeint sein dürfte, daß VSD, Kukovica die entfernten zweisprachigen Innenbezeichnungen zu den verschiedenen Räumlichkeiten im Schulhaus wieder erneuert hatte. Zu dieser mutigen Entschlossenheit darf ihm übrigens gratuliert werden! Denn Mut und Entschlossenheit, man würde es nicht für möglich halten, gehört bei uns halt leider dann noch immer an erste Stelle gereiht, wie auch das diesbezügliche Sittersdorfer Polittheater beweist, wenn das Gerede und Geschreie von der „völligen Gleichberechtigung“ der 2. Landessprache im Geltungsbereich (es darf gelacht werden!), durch gesetzte Taten quasi auf die Probe gestellt wird! Da jene zwei Gemeinderäte, nachdem sie mit ihrem Suspendierungsantrag abgeblitzt waren, aber auf „weitere Attacken gegen VSD, Kukovica und die Gemeinde ritten“, sei die Frage gestattet, ob also der entstehende Eindruck berechtigt ist, daß es ihnen somit überhaupt nur um das Aufrechterhalten dieses künstlich erzeugten „Volksgruppenproblem“ gehen könnte? Eine weitere Gemeinderätin schlug sogar die Gründung eines „eigenen Elternvereins für Sittersdorf/Zitara vas vor, um so eventuellen Verfehlungen des Schulleiters besser entgegenwirken zu können.“ Dazu darf ich gleich empfehlen, diesen Elternverein dann auch unter die „richtige Vereinsfahne zu stellen“, da es in diesem Lande ohnedies nicht ein Erstfall wäre, daß ein Elternverein, wie z. B. auch alle Gesangsvereine des „Sängerbundes“, dem Dachverband KHD (Heimat, „dienst“) angehört. Allgemein kann zur Sittersdorfer Politikomödie (der wievielte Akt wurde nun in dieser eigentlich bereits gespielt?), bemerkt werden, daß man dort, wie's zumindest den Anschein hat, nicht müde zu werden gedenkt, dem Land, und darüber hinaus ganz Österreich vorzuspielen, was bei uns geschieht und von bestimmten Kreisen dann in Gang gehalten wird, wenn die gerne aufgestellte Behauptung, „die zweite Landessprache und Volksgruppe sei „gleichberechtigt“ — es gibt im Zu-

sammenleben der Bürger beider Volksteile in den Gemeinden Südkärntens keinerlei besondere Probleme“ usw. eben dadurch auf Herz und Nieren geprüft wird, indem so schöne Worte ernstgenommen und durch gesetzte Taten der Praxis zugeführt werden. Dann bleiben davon immer wieder nur leere Phrasen übrig! Denn wenn das mit der „Gleichberechtigung, Toleranz und Problemlosigkeit im Zusammenleben“ stimmen würde, dann kann die zweisprachige Innenbeschriftung in der zweisprachigen Volksschule Sittersdorf/Zitara vas, in der immerhin deutlich über 50% der Schüler aus Slowenischunterricht angemeldet teilnehmen, dann kann weiters die dortige schulische Erziehung der Kinder beider Volksgruppen, zu Toleranz, Verständnis, also zu einem echten Miteinander, NICHT SOLCHE REAKTIONEN UND AKTIONEN ZEITIGEN, wie nun schon seit vielen Monaten in der Gemeinde Sittersdorf/Zitara vas! Und ein Ende scheint nicht absehbar! Was sich da, betreffend VSD, Kukovica und die fragliche Volksschule, nun schon viel zu lange abspielt, könnte auf Dauer nicht nur dem Ruf dieser Gemeinde schaden, sondern jenem des Landes, und in Betrachtung und Beurteilung der Minderheitenpolitik (Förderung), auf internationaler Ebene auch Österreich! Es gab in den letzten Monaten zahlreiche Proteste gegen die Entfernung der zweisprachigen Innenbeschriftung im Schulhaus aufgrund eines Beschlusses, seitens verschiedenster Personen und Institutionen auf „deutscher Seite“. Wenn solche, wie bekannt wurde, obwohl auch an den Gemeinderat gerichtet, diesem einfach nicht zur Kenntnis gebracht wurden (vielleicht ist das mittlerweile aber doch „schon“ geschehen), dann war man scheinbar nicht in der Lage, jene Einwände zu verkraften! Sie gingen also sehr wohl unter die Haut! Wenn es dann noch Leute gibt, welche angeblich meinen, „Außenstehende“ (also Nicht-Gemeindebürger) hätten sich nicht in „innersittersdorferische Angelegenheiten“ einzumischen, dann irren jene gewaltig! Angelegenheiten, betreffend die Slowenische Volksgruppe, lassen sich nicht gemeindeweise abgrenzen und abschirmen! Sie sind Sache des gesamten Landes bzw. überhaupt der Republik Österreich! Jeder Staatsbürger, egal wer und wo er ansässig ist, kann sich daher dafür interessieren und dazu äußern! Es wird also nicht so sein, daß die Sittersdorfer das unnötig erzeugte Problem, intern „also unter „Ausschluß“ der sonstigen Öffentlichkeit, bereinigen bzw. weiter vor sich herwälzen werden können! Es wurde bereits, weit über Kärnten hinaus, zum allgemeinen Interesse!

Guttenbrunner, junior
Köttmannsdorf

PRIREDITVE

Literaturcafe in KAUS prirejata aktualno razpravo

Svoboda in umetnost, kje stojita danes?

v sredo 6. 11. 1985, ob 20.30 uri v kulturni taberni Pri Joklnu. Govorita J. A. Vyoral in Gerhard Ruiss.

Znana avstrijska skupina nastopa z novim sporedom

„SCHMETTERLINGE“
„Nix is fix“

v četrtek 7. 11. 1985 ob 20.30 uri v celovškem Uniclubu in v petek 8. 11. 1985 ob 20.00 uri v Kulturnem domu v Sentprimozu.

V okviru tedna knjige bo srečanje z mladinskim pisateljem

Slavkom Pregljem

v petek 8. 11. 1985, ob 19. uri v Slomškovem domu v Celovcu; v soboto 9. 11. 1985, ob 15. uri v farni dvorani v Sentjakobu v Rožu.

Srečanje s pisateljico

Svetlano Makarovič

v torek 12. 11. 1985, ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu („Nočni šanson“); v sredo 13. 11. 1985, ob 15. uri v Kulturnem domu v Sentprimozu („Čuk sedi na palici“); v sredo 13. 11. 1985, ob 20. uri v ljudski šoli v Globasnici („Pelinov med“). Prireditelji: Krščanska kulturna zveza, Slomškovo dom, Provincialna, Mohorjeva založba, Modestov dom in krajevna društva.

SODELAVKO oz. SODELAVCA

za administrativna dela v zunanjetrgovinskem poslovanju vabimo k sodelovanju. Želimo znanje strojeписа in po možnosti stenografije. Znanje obeh deželnih jezikov je obvezno. Interesenti naj se javijo v podjetju Intrade, Celovec, Paradeisergasse 9, telefon (0 42 22) 57 0 88

V ponedeljek 11. novembra 1985 bo na glavnem trgu v Borovljah

MARTINOVANJE

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na pevski koncert

koroška narodna pesem

(ob 100-letnici rojstva koroškega skladatelja Zdravka Švikaršiča)

v nedeljo 17. novembra 1985, ob 14.30 uri v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.

Nastopajo pevski zbori MePZ SPD „Bilka“ iz Bilčovsa, MePZ „Mojcey“ iz Šentilja, MePZ „Podjuna“ iz Pliberka, MePZ SPD „Radiše“ z Radiš, MePZ SPD „Zvezda“ iz Hodiš, MoPZ SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč, MoPZ „Kralj Matjaž“ iz Libuč, MoPZ SPD „Kočna“ iz Sveč, MoPZ SPD „Trta“ iz Žitare vasi in MoPZ SPD „Zarja“ iz Železne Kaple.

Posojilnica-Bank Celovec, r. z. z o. j. vabi svoje člane na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v petek, 8. novembra 1985 ob 19.00 uri v Kulturnem domu na Radišah.

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah vabi na kulturno prireditev pod geslom

„SKUPNA KOROŠKA — GEMEINSAMES KÄRNTEN“

v nedeljo 10. novembra 1985, ob 14.30 uri pri Čimžarju v Dvorcu.

Sodelujejo pevske in instrumentalne skupine. Slavnostni govornik bo bivši predsednik koroškega deželne zbora Josef Guttenbrunner.

Slovenska prosvetna zveza, Slovensko prosvetno društvo „Trta“ in Slovensko prosvetno društvo „Srce“

vabijo na

MLADINSKO REVIO

v nedeljo 10. novembra 1985, ob 14.30 uri v auli ljudske šole v Žitari vasi.

Spored oblikujejo otroci in mladina iz Dobrle vasi in iz Žitare vasi. Pomerili se bodo v kvizu, glasbi in risanju.

Zasedanje delovne skupnosti ARGE na Rebrci

Od četrta do nedelje minulega tedna je v Mladinskem centru na Rebrci zasedala delovna skupnost ARGE, ki je razpravljala o temi: Ali je treba gojiti ali odkloniti tradicionalne oblike kulturnega dela? O tem perečem vprašanju so udeleženci razpravljali v skupinah in v plenumu. Seminarja so se udeležili kulturni delavci z vseh zveznih dežel Avstrije in sicer taki, ki so v svojih krajih že sprožili nove kulturne pobude in kjer doslej ni bilo nobene dejavnosti.

Poleg generalne teme so udeleženci prisluhnili tudi izvajanju sekcije vodje za glasbo in upodabljačo umetnost pri pristojnem ministrstvu, vladnemu svetniku Hansu Temnitschki, ki je spregovoril o novih modelih in novih oblikah kulturne dejavnosti. Ob tej priložnosti je Temnitschka obrazložil, kakšne kulturne inovacije je doslej ministrstvo za kulturo in pouk podpiralo. Pri tem je omenil kulturno iniciativo „Spielboden“ v Dornbirnu, Linzu in drugod ter dejal, da gre za financiranje v okviru ministrstva, ki je doslej podprlo 5 takih projektov, čeprav je takih v Avstriji blizu 400.

V PROSTORIH ZVEZE-BANK:

Razstava „Keltski novci iz Slovenije“

V ponedeljek zvečer so v prostorih banke Zveze slovenskih zadrug v Celovcu odprli zanimivo numizmatično razstavo „Keltski novci iz Slovenije“. Pri tej razstavi gre za prikaz keltskih novcev, ki jo je pred leti pripravil Narodni muzej v Ljubljani, kjer je zbirka teh dragocenih unikatov bila prikazana prvič, zatem pa še na Dunaju in v Münchnu. Gre torej za prikaz redkih primerkov iz najdb keltskih zakladov v Sloveniji. Tako razstava posreduje razvoj keltskega kovanega denarja in uporabe le-tega v obdobju od začetne faze do imitacije grških kovancev in tja do kovanja denarja pri noriških plemenih. Jugovzhodno področje (ozemlje Slovenije in južne Avstrije) je že od drugega stoletja pred našim štetjem sodilo v okvir Noriškega kraljestva, zveze več keltskih plemen, ki so imela z Rimom prijateljske stike. Po ustanovitvi rimske kolonije Akvileje leta 181 pr.n.št. so postali trgovski stiki med severnoitalijskimi trgovci in plemensko zve-

zendar organizatorji le-teh še niso našli poti do ministrstva.

V tem okviru je potekal pogovor tudi o financiranju slovenske kulturne dejavnosti na Koroškem s strani dežele in zveze. Tozadevno je tajnik Slovenske prosvetne zveze dr. Janko Malle opozoril, da obe slovenski centralni kulturni organizaciji koroških Slovencev, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza, od dežele dobivata minimalno letno podporo (vsaka 26.000 šilingov). Nadalje je Malle povedal, da zvezni forumi brez pristanka dežele ne sprožijo nikakršnega pozitivnega ukrepa v smeri kulturnega pospeševanja manjšine.

Temnitschka s tem v zvezi ni izključil možnosti, da bi s strani zveze prišlo tudi do pospeševanja kulturne dejavnosti koroških Slovencev. Nadalje je udeležence informiral, da mu je minister Moritz dal nalog, da realizira projekt o predstavitvi kulture vseh narodnih manjšin v celotnem avstrijskem kulturnem prostoru.

Tajnik SPZ Janko Malle pa je udeležence seznanil z vprašanjem

sodelovanja med kulturnimi organizacijami in društvi večinskega naroda in slovenske narodne skupnosti. Pri tem se je v razpravi pokazalo, kako je nujno potrebno, da se slovenska kultura na Koroškem odpre celotnemu avstrijskemu prostoru in da se izkoristijo vsi kontakti do ljudi ni struktur, ki so pripravljene informirati in tolmačiti naša narodna in kulturna vprašanja avstrijskemu prebivalstvu.

Ob zaključku so organizatorji seminarja na Rebrci povedali, da delovna skupnost ARGE 29. novembra letos načrtuje seminar avstrijskih manjšin z Bretonci v Franciji; maja 1986 pa simpozij manjšin iz zapadne Evrope z manjšinami v Avstriji.

Ob tej priložnosti je treba še zapisati, da so udeleženci seminarja na Rebrci aktivno sodelovali na prireditvah „Dobro večer, sosed — Guten Abend, Nachbar“, in obiskali muzej NOB pri Peršmanu v Lepeni, kjer jim je Peter Kuhar spregovoril o protifašističnem boju koroških Slovencev in njihovih žrtvah za osvoboditev Avstrije izpod naci-fašizma.

rimski republikanski denar. Vsakodnevni stiki z rimsko civilizacijo ter lastne gospodarske potrebe so v prvem stoletju pr.n.št. vzbudili noriško aristokracijo, da je prešla na kovanje lastnega denarja. Ko-

vanje le-tega se je porodilo iz notranjepolitičnih in gospodarskih potreb, obenem pa je nakazovalo tudi noriško politično samostojnost kljub siceršnji tesni povezavi z Rimom.

Zato razstava ni le privlačna za numizmatike, ampak je pomemben zgodovinski prikaz gospodarskega razvoja omenjenega področja, saj bo vsakemu obiskovalcu dala vpogled v zgodovino ozemlja, ki ga naseljujemo. Zato priporočamo, da si razstavo ogleda čim več ljudi, zlasti šolska mladina, saj take priložnosti ne kaže zamuditi.

Pobudnikom razstave pri Zvezi slovenskih zadrug, zlasti Mirku Kunčiču, gre zahvala, saj so s tem po svoje prispevali h kulturni dejavnosti v okviru naših gospodarskih ustanov. Zahvala pa velja tudi odgovornim Narodnega muzeja v Ljubljani in Narodne banke prof. Gombaču, dr. Jelovčniku in dr. Kosu, ki so omogočili, da so razstavo lahko pokazali tudi v Celovcu. Razstavo je možno ogledati v poslovnem času in sicer do 8. novembra 1985.

Claud Simon dobitnik Nobelove nagrade za književnost

Vsakoletna podelitev Nobelove nagrade v svetovni javnosti zbudi veliko zanimanje. Kot znano, Nobelovo nagrado podeljujejo za razna področja kot so znanost, gospodarstvo, politika, medicina in književnost. Posebno zanimanje zbuja dodelitev Nobelove nagrade za književnost. Ugibanje, komu bodo to najvišje priznanje dodelili letos, je bilo veliko, saj je mnogo pisateljev, ki bi to odlikovanje zaslužili. Pred kratkim je ugotovljeno bilo konec, zakaj s Švedske so sporočili, da bo letošnja Nobelova nagrada za književnost prejel francoski pisatelj Claud Simon.

Clauda Simona, ki se je leta 1913 rodil na Madagaskarju,

uvrščajo med avtorje novega romana in ga postavljajo ob imena kot so Robbe-Grillet, Butor, Sarraute in drugi, vendar mu s svojo ustvarjalnostjo pripada svojstven način. Med najbolj znana dela Simona štejejo romane Prevarant, Nevarno ravnotežje, Guliver, Pomladno obredje, Veter, Trava, Palača, Zgodba, Bitka pri Farsalu, Slepi Orion, Vodila, Triptih, Stvarni poduk in Georgijke. Simonu pripisujejo svojstven način umetniške izpovedi; njegova dela prežema pisanje iz osebnih izkušenj, družinska kronika, pa tudi odnos do likovne umetnosti, saj je v mladosti sam želel postati slikar.

Kulturne novice

Na letošnjem Brucknerjevem festivalu v Linzu, ki sodi med največje glasbene festivale, ko s pomočjo elektrone ustvarjajo „zvočno meglo“, je sodeloval tudi veliki orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane.

Gostje iz slovenskega glavnega mesta so nastopili na otvoritvenem koncertu, na katerem so pod vodstvom znanega dirigenta Kurta Smaderlinga iz Nemške demokratične republike izvajali dela Antonia Brucknerja.

V dunajski palači Palfy poteka razstava jugoslovanske naivne umetnosti. Gre za prikaz del iz zbirke Muzeja v Svetozarevu v Srbiji. Razstava poteka pod pokroviteljstvom zveznega ministra dr. Heinza Fischerja, odprl pa jo je predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega društva.

Razstava bo odprta do 8. novembra 1985, od ponedeljka do petka, od 10. do 18. ure.

Na letošnjem 19. festivalu slovenskih narečnih popevk v Mariboru, kjer se je odvijala pod naslovom „Pevka vesele jeseni 85“, je udeležba avtorjev, ki so se s svojimi besedili in melodijami potegovali za nagrade, bila velika. Žal pa kvaliteta izvajanih skladb ni dosegla ravni lanske. Zato tudi niso podelili prve nagrade; tako je skladba „Mi štajerci“ (avtorja Boris Rošker in Brigita Kobe) s prejemom nagrade občinstva bila najvišja dosežena nagrada.

Med avtorji narečnih besedil je bila tudi Anita Hudl, katere besedilo „Kurajžno pred pugvaj“ je uglasbil Edvard Holnthaner, izvajala pa Rajko Stopnik in Rudi Miložič.

Slovenska pesnica Mila Kačič, ki je po poklicu slovenska dramska igralka, je po odločitvi akademije za kul-

turo in umetnost „Renato Colombo“ v severnoitalijanskem mestu Serravalle dobila najvišje priznanje — „zlato ogrlico“ — za enajst pesmi, ki jih je v italijanščino prevedla Jolka Milič. Omenjena kulturna ustanova že petnajst let podeljuje nacionalne nagrade — zlato, srebrno in bronasto ogrlico — za poezijo.

V okviru proslav 40-letnice ustanovitve Organizacije združenih narodov so v Slovenij Gradcu odprli mednarodno likovno razstavo „Lesorez, skulpture v lesu“ in „Družinska hiša v lesu“. Na razstavi sodelujejo umetniki iz 45 držav z vsega sveta. Odprl jo je član predsedstva SFRJ Lazar Mojsov kot De Cuellarjev odposlanec. Otvoritev razstave se je udeležilo 1200 članov klubov OZN, ki so ob tej priložnosti izrekli protest proti tistim, ki v desetletju največjega napredka postavljajo na kocko naš skupni jutri. Istočasno so potrdili svojo privrženost idejam humanosti in prijateljstva med narodi.

Letošnje mladinske literarne nagrade krške škofije so podeljene. V okviru male svečanosti jih je podelil škof dr. Egon Kapellari. Od 26 vposlanih besedil je v ožji odbor bilo sprejetih 12, od teh so prvo nagrado (20.000 šil.) dodelili Rupertu Hanningu in Petru Krobathu, in sicer za prispevka „Liebesgebärden“ in „Volkskücke“. Petim avtorjem, ki so pri natečaju sodelovali, so podelili priznanja.

Ceprav je tema letošnjega razpisa bila „Gradi in mostove“, in je bil objavljen v obeh deželnih jezikih, torej tudi z možnostjo, da pri natečaju lahko sodelujejo tudi slovenski avtorji, žal ni prispelo nobenega prispevka v slovenskem jeziku.

Franč Petek SPOMINI

34

Omeniti je treba, da so določeno bojazn glede sprejetja avtonomije za Slovence na Koroškem izrazili tudi jugoslovanski krogi. To seveda iz čisto navadnih sebičnih razlogov, ki smo jih lahko razumeli, kajti poudarjali so, da bi podobna avtonomija za Nemce v Jugoslaviji pomenila za jugoslovansko vladno velike težave.

Še en moment ne smemo prezreti, če ocenjujemo, kakšen bi bil pomen kulturne avtonomije: avtonomija bi lahko zajela tudi tiste Slovence, ki žive v nemškem delu dežele, kar bi bilo v skladu s personalnim načelom. De facto avtonomija ne bi bila samo v korist zaščite posameznih oseb, marveč bi predstavljala tudi interese slovenske manjšine kot celote.

Pri vsej stvari se je postavljalo vprašanje, kaj bo s tistimi Slovenci, ki deloma zaradi svoje nemške usmerjenosti deloma zaradi drugih vzrokov ne bi pristopili k narodnemu katastru. V tistem času se je začela v javnosti sistematično propagirati in utrjevati teza, da pri teh ljudeh pravzaprav niti ne gre več za Slovence, ampak za posebno ljudstvo, za „vindišarje“. Glede na to, da je vpis v narodni kataster bil stvar posameznika, ki na to, da je vpis v narodni kataster bil stvar posameznika, ki ne smel nihče preverjati, ne oblast ne avtonomna organizacija, je bila praktično in teoretično dana možnost, da se v narodni kataster vpišejo ne le nacionalno zavedni Slovenci, ampak tudi taki ljudje, ki bi v avtonomni organizaciji zastopali in skušali uveljaviti težnje nemških nacionalistov pa naj bi to bili že nemško usmerjeni Slovenci ali pa kar Nemci. Vendar v mentaliteti, ki je vladala na Koroškem ni bilo mogoče pričakovati, da bi nemški nacionalisti uporabili takšno taktiko za prodor v slovensko avtonomno organizacijo. Mi smo o tej možnosti iz propagandnih razlogov seveda govorili in poudarjali, da ne bomo nikomur branili vpis v kataster in da se tudi nikogar pri tem ne bojimo. Nemški nacionalisti so se kajpada varovali, da bi s takšno taktiko navidez večali število in moč

manjšine. Glede na to, da so vse dotlej operirali s tezo, da je okrog 10.000 Slovencev pri plebiscitu glasovalo za Avstrijo in ker se je tudi v javnosti postavljalo vprašanje, kaj bo z avtonomijo za te Slovence, so nemški nacionalisti morali iznajti novo politično tezo, ker stara o tako imenovanih Nemcem prijaznih Slovencih, ni več zadostovala. Nova teza je bila, da Slovenci, ki so glasovali za Avstrijo in ki ne žele vpis v narodni kataster, sploh niso Slovenci, čeprav Nemcem prijazni, marveč da gre za posebno etnično skupino — „Windische“. Kaj naj bi sicer odgovorili oz. kakšen odgovor bi naj položili na jezik ljudem, ob katerih se je očitno postavljalo vprašanje: njihova materinščina je slovenski jezik, nemški so se naučili šele pozneje ali pa sploh ne, ali so Slovenci? Tega priznati niso hoteli, da bi pa kar naravnost rekli da so Nemci, tega pa spet ljudje niso bili pripravljeni sprejeti, ker je bilo preveč očitno neresnično. Svoj čas je bil izhod lahek, vsi smo bili Avstrijci, toda sedaj je bilo treba najti nekaj novega in to novo je bila trditev o tretjem etničnem elementu na Koroškem, o „vindišarjih“. Ta trditev je bila za nemške nacionaliste vsekakor politično lažje izvedljiva in sprejemljiva kakor pa, da bi priznali, da je za nemško usmerjenost dobrega dela Slovencev oz. za to, da so glasovali pri plebiscitu za Avstrijo, vzrok bil povsem drugje: gospodarski, socialni itd. Mimogrede naj rečem, da se mi zdi, da smo Slovenci v preteklosti s tem, da smo za takšne socialno odvisne, nezavedne ali nemško usmerjene Slovence imeli prezirljiv odnos in zaničevalno besedo — nemškutarji, sebi gotovo napravili hudo škodo. Tega problema ne bi smeli obravnavati z moralne plati. Saj nazadnje ne moreš nikomur braniti, da se subjektivno odloča tako ali tako. Konec koncev so se tudi nemški ljudje v slovenskem okolju asimilirali in jih zaradi tega niso imeli za izdajalce. Narobe, iz tega je nemški nacionalizem celo koval politični kapital, ko je iskal dokaze za teritorialno razširjenost svojega življenjskega prostora.

Novodobna teza o obstoju „vindišarskega“ življa kot posebne etnične skupine na Koroškem je bila rojena čisto iz politične potrebe, kakšnih prizadevanj, da bi ta novo iznajdeni etnični element kakor koli organizacijsko, kulturno ali kako drugače organizirali ali oblikovali pa tudi tedaj ni bilo mogoče ugotoviti. Pač zato, ker za nemške nacionaliste same ta

stvar ni bila resna in ker Avstrija tudi ni imela potrebe takšno skupino ustanavljati. Do takšnih poskusov je prišlo šele po drugi svetovni vojni.

Kako so se pogajanja o avtonomiji formalno zaključila, se ne spominjam več natanko. Menda je vsenemška stranka izjavila, da se pogajanje ne želi več udeleževati. Bil je napisan nekakšen protokol, ki so ga pozneje večkrat falsificirali. Če je ta protokol ohranjen še danes, ne vem. Jaz ga nisem podpisal. Slovenska organizacija na Koroškem danes nima dokumentacije o teh pogajanjih, ker je vsa dokumentacija šla v izgubo z vsem ostalim arhivskim gradivom. Verjetno bi se veliko našlo v Starčevih spominih.

Zastopniki posameznih nemških strank so v odboru nastopali popolnoma enotno od leve do desne in med njimi ni bilo nobene razlike. Proti sebi smo imeli popolnoma strnjeno fronto. Predsednik odbora je bil socialist, tam je bil tudi socialista Pomar — direktor na gimnaziji v Beljaku, Italijan po rodu, a tudi vsi socialisti so bili enako kot ostali proti nam. Med njimi in krščanskimi socialisti, bauernbändlerji in pa Velenemci ni bilo razlike. Razen oficialnih sej odbora za pogajanje nismo imeli nobenih kontaktov ne s posamezniki ne s posameznimi strankami. Morda nam je tukaj primanjkovalo tudi potrebne parlamentarne spretnosti. Morda bi se dalo po tej poti kaj doseči, kaj izdiferencirati. A od te poti nas je odvrčala tista popolna averzija, tisto popolnoma odklonilno ozračje, ki smo ga čutili. To, da smo sprejeli princip osebnega prijavljanja, ni bila posledica kakih kontaktov, ampak smo do tega prišli po dolgem premišljevanju in intenzivnem medsebojnem prepričevanju.

Pogajanja so torej prenehala, a mirno lahko rečem, da ne po naši krivdi. Jasnó, da smo pri pogajanjih imeli svojo taktiko in da nismo mogli vnaprej povedati, do katere mere smo konec koncev pripravljeni popustiti. A že s tem, da smo v ključnem vprašanju sprejeli pozicijo svojih nasprotnikov, priznanje osebnega načela, tj. določbo, da se vpis v narodni kataster opravlja na osnovi posebne prijave, ne pa objektivne pripadnosti k manjšini, dokazuje, da smo bili resnično pripravljeni na sporazum.

(Se nadaljuje)

Za občutljive želodce

Rana oziroma razjeda na želodcu je v večini primerov posledica človekovih duševnih stisk, saj je kriza tem večja, čim bolj je človek nervozen, živčen, prestrašen.

Bolnik z želodčno razjedo naj se sprijazni z vsakodnevnim zdravljenjem, ki pa lahko traja leta dolgo. Paziti mora tudi takrat, ko ga želodec ne boli več. Predvsem se mora pomiriti in ne dopustiti, da bi zunanji svet odločilno vplival na njegovo razpoloženje — to seveda pomeni, da čisto brez zdravil ne bo šlo. Poleg sintetičnih, torej zdravil, ki jih predpiše zdravnik, pa so proti želodčnim težavam zelo koristna in učinkovita še nekatera „domača“ zdravila.

Kaj vse je priporočljivo?

Želodčni bolnik naj vsak dan spi 6 velikih kozarcev toplega nesladkanega mleka in poje pire iz 2 krompirjev, ki ga lahko izboljša z jajcem in malo kvasa.

Nekateri menijo, da dene zelo dobro tudi pire iz surovega krompirja: krompir nastrgamo in pustimo nekaj časa v lastnem soku. Pojemo ga žlico zjutraj, žlico opoldne in žlico zvečer. Surov krompir menda učinkuje posebno dobro pri začetni želodčni okvari. Zelo koristen je tudi sok, ki ga iztisnemo iz svežega sladkega zelja; popijemo ga 4–5 kozarcev na dan. Zelenjavne sokove pijmo med obroki; če smo zelo žejni, jim dodajmo malo vode.

Japonci priporočajo želodčnim bolnikom pivo (kar cel liter na dan), Belgijci tudi (le da naj bo pivo toplo), evropejski domači zdravniki pa so poleg piva navdušeni tudi nad ingverjevo marmelado.

Človek z bolnim želodcem naj se ne preutruja preveč, izogiba naj se razburjenjem, naj preveč ne kadil in naj ne pije alkohola in močne črne kave. Velja pa: ni vsako zdravilo za vsakega bolnika, zato je treba tudi v tem primeru nekaj časa poskušati, kaj učinkuje najbolj blagodejno. Nikdar pa ni odveč, če seže želodčni bolnik po čajih, zlasti lipovem in baldrijanovem. Pri hrani pa naj upošteva tole:

- jedi je treba dobro prežvečiti;
- zaužijamo manjše obroke, a večkrat na dan;
- jejmo v miru in sproščeni;
- jedi naj ne bodo ne prevroče ne premrzle;
- hrana naj ne bo enolična, mora pa biti tudi ustrezno začinjena (koprc, melisa, šatraj, navadna kreša, peteršilj, drobnjak, timijan) — mnogo popra in ostre paprike želodcu ne bo v dobro počutje.

Nasveti

- Kovinska posodica, v kateri zamrzujemo kocke ledu, se rada prilepi na dno zamrzovalnika. Dajmo pod njo kos alu folije ali pomaščenega papirja in nevšečnost bomo preprečili.
- Fini porcelan umivamo v mlačni vodi, ki smo ji dodali detergent. Kljub temu pa se čez čas na posodi radi pojavijo rjavkasti madeži. Potresimo jih s soljo in zdrgnemo s krpicco, namočeno v alkohol. Potem splaknemo posodo z mlačno vodo.
- Kadar nizamo kroglice za ogrlico, nam premehka nitka rada dela težave, saj so luknjice običajno premajhne. Del niti premažimo z lakom za nohte, tako da bo ortdel in problemov ne bo več.
- Kadar pripravljate pizzo, pazite, da boste pečico poprej ogreli. Potem bo zagotovo uspela.

Klobasa je izvrsten nadomestek za zrezke. Hitro je pripravljena in okusna, z raznimi prilogami pa ji tudi spreminjamo okus, da ne postane enolična. Iz hrenovk, safalad, kranjskih klobas in pečenic lahko sestavimo zelo pester jedilnik.

PIKANTNA PONEV

Potrebujemo: 500 g čebule, 375 g hrenovk, 3 žlice olja, 300 g svežih gob, 1/8 l belega vina, sol, poper, baziliko, svež peteršilj.

Čebulo olupimo in narežemo. Hrenovko olupimo in narežemo na kolobarje. V ponvi segrejemo olje, popečemo hrenovke, dodamo čebulo in popražimo. Dodamo očističene in narezane gobe ter zalijemo z vinom. Dušimo pri slabi vročini 10 minut. Solimo, popramo, potresemo z baziliko. Potresemo še s sesekljanim peteršiljem in ponudimo s svežim kruhom.

RAGU IZ PEČENIC

Potrebujemo: 400 g pečenic, 3 žlice olja, 2 čebuli, strok česna, 1 kg olupljenih vložnih paradižnikov (pločevinka), kocko za pripravo omake, 1/2 lončka kisle smetane, sol, poper, 2 žlički paprike, baziliko, majaron, 2 pora (350 g).

Pečenice olupimo in razpolovimo ter popečemo na olju. Vzamemo klobaso iz ponve, na maščobi nato popražimo drobno nasekljano čebulo in sesekljani česen. Zalijemo s paradižnikovim sokom, vmešamo kocko za omako in kislno smetano ter solimo, popramo. Začinimo z baziliko, majaronom, in papriko. Por očistimo in narežemo na debelejše kolobarje. Kuhamo 15 minut v omaki, nato dodamo še paradižnike in pečenice. Ponudimo z rezanci.

SAFALADE S SIROM

Potrebujemo: 500 g safalad, 150 g gaude, 150 g prekajene slanine, žlico olja, 4 paradižnike, 20 g masla, sol, poper, žličko sesekljane peteršilja.

Na vrhu zarezemo safalade v razmikih po 3 cm. Sir narežemo na rezine in ga potaknemo v zareze na safaladah. Safalade premažemo z oljem. Paradižnike operemo, na vrhu križasto zarezemo, obložimo s kosmi masla. Peremo v vroči pečici, pod grilom, 10 minut. Preden ponudimo, paradižnike solimo, popramo in potresemo s peteršiljem.

HRENOVKE Z JAJCI

500 g hrenovk in 2 sesekljani čebuli popražimo na 2 žlicah olja. Dodamo 300 g graha iz pločevinke, 250 g na kose narezanih

Klobase so izvrsten nadomestek za zrezke

paradižnikov, primešamo sesekljan peteršilj. Primešamo, začinimo s soljo, poprom in papriko. S temi začimbami razžvrkljamo tudi 8 jajc. Jajca zlijemo v ponev na hrenovke in počakamo, da zakrknejo.

ENOLONČNICA S KLOBASO

Potrebujemo: 750 g na kocke narezanega krompirja, 500 g na kolobarje zrezanega pora, 1,5 l mesne juhe iz kocke, sol, poper, muškatni orešek, peteršilj, 500 g kranjskih klobas.

Zavremo juho, stresemo vanjo krompir in por z začimbami ter kose kranjskih klobas. Kuhamo 25 minut, nato potresemo s sesekljanim peteršiljem.

Ali pa: 750 g krompirja narežemo na tanke rezine ter jih pražimo na 4 žlicah olja 5 minut. Primešamo 50 g prekajene slanine, 2 sesekljani čebuli, 375 g na kolesca zrezanih kranjskih klobas in majhen kozarec polnje-

nih oliv. Zalijemo z malo juhe, ko je krompir mehak, potresemo jed s 100 g nastrgane gaude.

HRENOVKE Z ZELJEM

Potrebujemo: zeljno glavo (približno 1 kg), 75 g prekajene slanine, 3 čebule, sol, poper, kumino, timijan, 3 žličke gorčice, 750 g, kocko za instant omako.

Zeljne liste ločimo, obrežemo debele žile in kuhamo 15 minut v vreli slani vodi. Slanino narežemo na kocke in popečemo, dodamo sesekljano čebulo in pražimo 3 minute. Na en velik zeljni list položimo dva manjša, potresemo s čebulo in slanino, solimo, popramo in potresemo s timijanom in kumino. Na list položimo hrenovko in jo premažemo z gorčico. Zvijemo liste in povežemo s sukancem. Ovite hrenovke naložimo v pekač, polijemo z omako iz kocke in pečemo v greti pečici pri 200 stopinjah 30 minut.

Varujmo se prehlada

Izkušnje potrjujejo, da dolgo znano dejstvo, da so nekateri ljudje močno dovzetni za najrazličnejše bolezni dihal. Že ob neznatnih tempreaturnih spremembah, prepihu, nihanju zračnega tlaka, vlažnem vremenu in podobnem zbolijo. Na srečo ponavadi težave niso prehude, saj so bolezenski znaki običajno blagi. Te vsi dobro poznamo: nahod, kihanje, oteženo dihanje, glavobol, vnete očne veznice in vročina, ki praviloma ni huda. Povzročitelji so najčesteje virusi, pa tudi bakterije in glivice, ki jih že oboleli s kihanjem in kašljanjem razpršujejo v okolico zdravih ljudi. Število virusov, za katere se ve, da povzročajo infekcije dihal, se stalno večja. Razširjeni so takorekoč povsod in so močno nalezljivi. Od količine in „strupenosti“ povzročiteljev in od obrambnih sposobnosti organizma je odvisno, ali in kako se bolezen razvije. Sposobnosti našega telesa, da se brani pred klicami, so mnogotere in med drugim odvisne od duševne in telesne kondicije ter prehranjenosti. Izčrpani, oslabiljeni po bolezni ali slabo hranjeni so bolj dovzetni za prehladna obolenja.

Kot že rečeno, nam ta bolezen ne dela hujših težav, povzroča pa obilo slabe volje in nas tudi sicer ovira pri delu. Bolj neprijetno je, če se vnetje razširi na obnosne votline. Na to nas opozarja zlasti hujši gla-

bol, predvsem za čelom, za nosnim koreninom ali pod očmi v predelu ličnic. Izcedek iz nosu je sprva sluzast, kasneje pa postane rad gnojen. Tudi temperatura je ponavadi nekoliko višja. Če se taka akutna vnetja ponavljajo, se kaj rada sprevržejo v kronična, katerih zdravljenje sodi v domeno otorinolaringologa. Pri kroničnem vnetju se bolnik niti ne počuti preveč bolnega. Ker je stalno utrujen in nerazpoložen za delo, daje vtis nevrasteničnega bolnika, ki nagiba k depresijam. Od komplikacij naj še omenim ne tako redko vnetje Eustahijeve cevi, kar povzroča slabšanje sluha in morebiti še vnetje srednjega ušesa. Do nadaljnjih zapletljajev lahko pride, če se vnetje razširi na spodnje dihalne poti: sapnik, bronhije in pljuča. Vsi omenjeni zapleti so možni, vendar do njih ne pride tako pogosto. Naštel sem jih zaradi tega, da tudi najobičajnejša prehlada ne bi omaloževali.

Bolniki me včasih sprašujejo, kako naj se obvarujejo prehlada. Žal moram povedati, da posebnega zdravila ni, kar je razumljivo, če le pomislimo na številne in raznolike povzročitelje. To velja tudi za samo zdravljenje. Tako lahko svetujem samo, da uporabite dobri stari aspirin, vroč čaj z dodatkom vitamina C in medu. Proti nadležnemu izcedku iz nosu si pomagamo s kapljicami za nos, ki se dobijo v lekarnah tudi brez recepta. Malo za šalo še staro modrost, ki pravi, da prehlad, če ga zdravimo, traja sedem dni, če ne, pa le en teden. Žal ljudje še vedno ravna napak, ko že ob najmanjših bolezenskih znakih segajo po antibiotikih, kar je pri virusni okužbi — in za to največkrat gre — brez vsakršnega haska nasprotno, v določenih okoliščinah celo škodljivo.

Še vedno velja, da lahko zmanjšamo nevarnost okužbe s tem, da se ogibamo bolnih, da smo čimveč na svežem zraku in soncu ter da z zdravim načinom življenja skrbimo za svojo telesno in duševno kondicijo.

V. K.

Izkoristite hladilnik

Točneje rečeno — izkoristite njegov zamrzovalnik. Ne samo za kocke ledu, da bo pi-jača bolj teknila; tudi ostanke jedi ali vneprej pripravljen obrok lahko spravite vanj. Ko ne bo časa za kuhanje, boste dvema ali trem zvezdicam še kako hvaležni.

Zamrznete, kar najpogostejše potrebujete: meso, zelenjavo, ostanke omak. V alu folijo lahko zavijete tudi zrezke in v plastično škatlo shranite svež kruh.

Skuhane jedi morate popolnoma ohladiti, preden jih zdevate v embalažo in zamrznete. Vsa živila morajo biti nepropustno zavita in zaprta. V zamrzovalniku naj bo vedno prostora še za eno škatlo, mraz mora delovati od vseh strani. Šele ko je živilo zamrznjeno, (3–5 ur) lahko vse zamrznjene zavojčke zložite zelo na tesno. Vse zavojčke opremite z napisi: vrsta jedi in datum zamrzovanja. V zamrzovalniku hladilnika smete imeti živila največ šest do osem tednov — tudi po dveh mesecih in pol se ne bi pokvarila, le okus ne bi bil več najboljši.

Zamrzujete lahko: cmoke za juho (mesne ali zdrobove). Čebulo za mesne cmoke morate zdušiti — surove ne smemo zamrzovati. Še zamrznjene cmoke skuhate v vreli juhi ali jih prepražite na cvrčeči maščobi, mehki bodo v nekaj minutah.

Zamrznete lahko kuhano govedino — uporabili jo boste za mesne in druge solate. Ostanke pečenke zavijte v alu folijo, omako pa nalijte v plastične škatle. Možnosti je še veliko: pripravite lahno soljeno testo za palačinke in jih napecite nekaj več kot navadno. Iz mesnih in zelenjavnih ostankov pripravite nadev: kokošje meso z graham ali

gobami, tenko narezana govedina z lisičkami, paradižnik in paprika s slanino (vse sesekljajte in zdušite s čebulo, česnom in zelenim peteršiljem). Ko bo prišel nepričakovani obisk ne boste v zadregi. Palačinke zvijte v skledice, jih napolnite z ohlajenim nadevom in jih, ko jih potrebujete, potisnite za 20 minut v vročo pečico. Lahko jih prelijete še s kislno smetano. Zamrznete tudi na tanke rezine zrezane palačinke — v nedeljo pa ne bo treba peči fritatov za govejo juho.

Za dolga in zdrava leta

Če pravočasno storimo vse, da bi ostali dalj časa sposobni za delo ter ohranili telesno in duševno odpornost, smo storili zelo dosti. Seveda pa ne gre za upoštevanje nekaj pravil, da živimo bolj zdravo in zato tudi — dlje:

- star človek se ne sme rediti, zato mu po 60. letu zadostuje 1600 do 2400 kalorij na dan;
- vsakih 14 dni naj kontrolira telesno težo. Po petdesetem letu je za vsakih 10 kg narasla teža znamenje, da smo si skrajšali življenje za nekaj let;
- v prehrani se je treba izogibati prevelike količine maščob živalskega izvora. Olja in rastlinske masti so bolj zdravi. Mesnih obrokov ni treba izločati z jedilnika;
- limonin sok je imenitna stvar, vendar ne porabite več kot eno do dve limoni na dan. Namesto limone lahko vzamete tudi žličko ali dve nastrganega hrena;
- sadje in med sta zdrava in organizmu potrebna hrana, kajti sladkor je važen vir energije, koristi pa predvsem jetrom in srčni mišici;
- goveje juhe se v starejših letih izogibajte;
- kuhinjske soli uporabljajte čim manj. Druge začimbe v zmerni količini niso škodljive;
- vsak dan je treba hoditi po svežem zraku najmanj 40 minut;
- preobilna večerja je nevarnost za starejše ljudi. Najbolje je, če se ji sploh odrečemo in se zadovoljijo s kozarcem kislega mleka ali z jabolkom;
- spati je treba v dobro prezračeni sobi na hrbtu ali na desnem boku;
- po velikem razburjenju ali jezi je dobro popiti kozarec oslajene vode.

Rjavi madeži na „koroški duši“

Profesor Erwin Ringel, svetovno znani dunajski psiholog in neusmiljeni analitik „avstrijske duše“, si pri celovških politikih ni prislužil priznanj in odlikovanj: šel je v Hodiše in spregovoril o „koroški duši“. Sicer se je zelo trudil, da bi „avstrijskim Sicilijancem“ pripisal smisel za umetnost in svobodnjaštvo, a kaj, ko pa je zares dobre koroške besedne umetnike razglasil samo štiri razvpite antifašiste (Christino Lavant, Petra Handkeja, Petra Turinija in Guida Zermatta) in koroško svobodnjaštvo razumel predvsem kot abotno podporo „svobodnjaški“ nacionalno-liberalni stranki SPÖ. Res je koroški duši izstavil spričevalo veseljaštva in nezadržnega ljubimkarstva, toda s svojimi Slovenci ravna, je rekel Korošcem, kakor da sami niste prav tako slovenskega izvora, jemljete jim jezik, ko veste, da z jezikom umre tudi narod, svoje „tako imenovano nemštvo“ poudarjate, kakor da bi se bali lastnih skritih globin... Nesprani madeži preteklosti so na koroški duši, je ugotovil Ringel. Krofi za punč: zunaj rožnati, znotraj rjavi, vedno napojeni...

Zdaj pljuska po deželi val odkritega in prikrita zmerjanja čez dunajskega profesorja in glasilo na-

cionalističnega demagoga Haiderja ga za začetek že razglasa za slaboumneža. Koroški Slovenci predvsem strmiijo: da pride takšna velika avtoriteta in tem ljudem tako brezobzirno vrže v obraz takšne bridke resnice... Vedo pa tudi in imajo izkušnje: pomagalo ne bo nič, spremenilo ne bo ničesar.

Pogumni nastop starega dunajskega psihoanalitika je svojevrstna diagnoza stanja 30 let po sklenitvi avstrijske državne pogodbe, 40 let po koncu druge svetovne vojne in 65 let po koroškem plebiscitu. Zlasti za najstarejši jubilej je uporabna. Tedanji koroški deželni glavar je statistično ugotovil, da sto tisoč Slovencev slovesno zagotovil, da njihov zlati čas šele pride, da bo njihov narodnostni obstoj in razvoj boljše zagotovljen kot v Jugoslaviji, če se 10. oktobra 1920 odločijo ostati v Avstriji. Taisti prvi človek dežele je samo nekaj dni po plebiscitu sporočil in naročil koroškemu nemštvo, da mora v obdobju ene generacije pospraviti s slovenstvom... Današnji deželni glavar nekaj tisoč statistično ugotovljenim Slovincem sicer ne dopoveduje, da je generacija pred njim nalogo v celoti opravila in da jih torej v resnici ni. Ne pozabi pa, kadar je le

priložnost, opozoriti na „količinsko neznatnost“ slovenskega vprašanja. „Ta smešni odstotek...“ To poudarjanje tako imenovanega nemštva, ki je, po Ringlu, bojazen pred lastnimi skritimi globinami, le kako ga je mogoče drugače razumeti!

Sicer pa je bilo to leto polno plebiscitnih „praznovanj“. Žitajskemu Kukovici so dokončno sneli dvojezične napise v njegovi dvojezični osnovni šoli. Škocijanski Mlinarici so odrekli mesto šolske ravnateljice, čeprav je bila na vrsti in čeprav je bila strokovno najbolj usposobljena. Rebrškemu Wieserju so zagrozili s sankcijami, če bo v tovarni celuloze še naprej „forsiral“ slovenščino, čeprav je podjetje Obir znano kot zgled tolerantne dvojezičnosti. Voditelja osrednjih slovenskih organizacij so javno povedali, da ne predstavljata Slovencev, kadar se odločno zavzemata za njihove pravice. Dvojezičnih šol, kolikor jih še je, sicer niso mogli odpraviti, za uradno linijo pa so razglasili težnjo po jezikovnem ločevanju pouka. In da bi bilo tudi nekaj pločevinaste godbe, je zveza brambovcev privedla v Grebinju veliko plebiscitno proslavo. Vsi so sprejeli pokroviteljstvo: predsednik socialistične, predsednik konservativne, predsednik „svobodnjaške“ stranke. Skoraj po-

lovica koroške vlade. A deželni glavar ni prišel v Grebinj. Zakaj ne? Ker je bila na brambovskih praporih uvezena esesovska prisega „Unsere Ehre heißt Treue“ (naša čast je zvestoba)? Ker je Haider za svoj govor spet napovedal protislovenske izpade? Ne. Ker je bilo eno od (sicer izjemno malomumnih) gesel abwehrkämpferskega srečanja „Uprli se bomo dunajskemu diktatu glede dvojezičnega šolstva“. Glavarjeva koroška čast je bila zvestoba dunajskemu vodstvu njegove (vladne) stranke.

Za letošnjo obletnico koroški Slovenci in njihovi nemško govoreči zavezniki in somišljeniki niso privedli Oktobrskega tabora, že malone tradicionalne manifestacije volje po narodnostni strpnosti in demokratičnem sožitju na Koroškem. Znamenje hipne resignacije? Spričo okoliščin, v katerih živi slovenska manjšina v jubilejnem letu, bi bilo to morda razumljivo. A hkrati nerazumljivo: vsaj hodiško predavanje dokazuje, da je resnica neuničljiva in da je v imenu resnice vredno vztrajati v boju. Avstrijska pamet in avstrijska demokracija sta v slovenskem taboru.

Slavko Fras
(Naši razgledi, Ljubljana)

Prvi teden v septembru je izšla v Calgaryju, v Alberti pri založbi Hertig Kanadska enciklopedija v treh knjigah velikega leksikonskega formata: 2.128 strani, 2500 sodelavcev, 3 milijone besed, 8000 člankov, in tako naprej. Izdajatelj jo reklamirajo kot prvi zanesljiv in izčrpen priročnik o sodobni Kanadi in njenih ljudeh; za mnoge kanadske etnične skupine bo to tudi res — nikakor pa to ne velja za Slovence.

Stolpec o priseljencih našega rodu, ki ga najdemo na str. 1705 v tretji knjigi, je tako zelo otesen in zapet, kot bi bil napisan za natečaj „Kako pisati o Slovencih, da zamolčiš o njih

Zapis o Slovencih v „Kanadski enciklopediji“

kar največ dejstev — tam pa bi ta objava prav gotovo odnesla prvo nagrado! Modernjša zgodovina slovenske Kanade ne pozna po tem zapisu nič drugega kot nekaj cerkvenih skupnosti, Božjo besedo in Slovensko državo, za dobro mero pa se na istem mestu še „blesti“ podatek „znanstvene natančnosti“, ki skuša dopovedati širši kanadski javnosti, da je bilo leta 1981 v Kanadi (reci in piši!) samo 7000 (z besedami: sedem tisoč) Slovencev...

Komentar o tej vsesplošni revščini sploh ni potreben. Samo kot veliko zanimivost naj omenim tole o metodi avtorjevega pristopa k tako resni stvari, kot je Kanadska enciklopedija in pisanje zanjo: isti poročevalec, dr. Rudolph Čuček, ki ga poznamo kot urednika Slovenske države, je predstavil Slovence drugim Kanadčanom na enako „objektiven“ in „demokratičen“ način že leta 1958, to pa v „Canadiani“ (The Grollier Society of Canada, Ottawa, v deveti knjigi, na str. 333-334), samo da je bilo tam še nekaj več besed in je bilo še omenjeno Vzajemno podporno društvo Bled, ki je zdaj v Kanadski enciklopediji iz leta 1985. tudi že izpuščeno oz. zamolčano (z vsem drugim vred); dejansko je s tem tako, da je sedanja objava, o kateri pišem, samo skrajšana enačica člančiča iz leta 1958! Z drugimi besedami: za dr. Čučeka je čas od takrat kratkomočno miroval na mestu — vmes je sicer minilo sedemindvajset let v življenju Slovencev v Kanadi, toda ta malenkost imenovanega kronista ni prav nič zmotila pri njegovem delu. Po njegovem je leta 1985 še vedno tako, kot je on to videl — prav tako skregan z realnostjo! — že leta 1958. Kaj neki naj si mislimo o takšnem pisanju in takšnem „znanstvenem“ obravnavanju Slovencev?

Zase priznam, da nisem od omenjenega referenta pričakoval nič verodostojnejšega o našem življenju tukaj. Nesreča je le ta, da je to svojo osebno sanjo o svetu okrog sebe objavil v reprezentativni enciklopediji, ki zdaj govori vsem drugim Kanadčanom pod naslovom „Slovenes“. Kako drugače je to nadvse odgovorno in občutljivo kulturno nalogo opravil za ameriške Slovence dr. Rudolf Šušel, urednik Ameriške domovine iz Clevelanda leta 1980, v Harvardski enciklopediji ameriških etničnih skupin!

Kanadska enciklopedija vsebuje še druge rubrike, v katerih so omenjeni dosežki priseljenih etnikov, vendar tudi tam o slovenskih znanstvenikih, likovnih ustvarjalcih, pesnikih, glasbenikih, folkloristih, gledališčnikih, radijskih in televizijskih zvezdnikih in delavcih, itd., ni prav nobenega sledu... Kolikor toliko dostojno so predstavljeni v Enciklopediji na pr. Srbi (Dr. A. Tomović, tretja knjiga, str. 679) in Hrvati (dr. A. W. Rasporich, prva knjiga, str. 446); o teh pripevkah je mogoče vsaj resno razpravljati, če že prizadetim ne bo vsaka beseda po volji. O Makedoncih nisem našel nikjer nobenega članka — omenjeni so samo (?) pod geslom „Pravoslavna cerkev“ (Orthodox Church), to me pa nemalo čudi.

Ivan Dolenc, Kanada

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 1. 11.: 14.15 Potovanje v mraz, kanadski film — 15.30 Pustolovščine malega pulverja, avstrijski film — 17.30 Letni časi na kmetiji — 18.15 Oknar — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Sport — 20.15 Bolnišnica v Schwarzwald — 21.00 Maurice Chevalier — 22.00 Sport — 22.15 Brez sonca, francoski filmski esej — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 2. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Italijanska — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Vrt Finzije Cortini, italijanski film — 12.05 Zgodovina in bodočnost — 13.05 Poročila — 14.10 West Side Story, filmski musical — 16.30 Risanke — 17.05 Bravissimo — 17.55 Guliverjeva potovanja — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Sport — 20.15 Igra in zabava pri Joachimu Fuchsbergerju — 22.00 Reklem — 23.05 Koroška duša — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 3. 11.: 10.00 Avtomobilske dirke — 11.00 Pogovor z novinarji — 14.45 Trdnjava vzdrži, ljubzen živi, francosko-romunski film — 16.30 Lutkovno gledališče — 16.55 Knjižna policia — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Sport — 20.15 Argumenti — 21.45 Sedem dni športa — 22.05 Nočni studio — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 4. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Francoska kuhinja — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Argumenti — 12.00 Uničenje gozdov v Himalaji — 13.00 Poročila — 17.05 Risanke — 17.30 Pustolovščine na Novi Zelandiji — 17.55 Guliverjeva potovanja — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.15 Dallas — 22.00 Slike v ogledalu — 22.45 Poročila.

TOREK, 5. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Italijanska — 10.00 Ogenj in luč — 10.30 Trdnjava vzdrži, ljubzen živi, francosko-romunski film — 12.00 Čez gore in doline — 12.05 Sport — 13.00 Poročila — 17.05 Don Kihote — 17.33 Oddaja za miško — 17.55 Guliverjeva potovanja — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.15 Dallas — 22.00 Slike v ogledalu — 22.45 Poročila.

SREDA, 6. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Francoščina — 10.00 Avstrijski mladinski Rideč križ — 10.15 Vidiki geografije — 10.30 Sedem let smole, nemški film — 12.00 Pelikani — 12.05 Inozemski report — 13.00 Poročila — 16.30 Lutkovno gledališče — 17.05 Alica v čudežni deželi — 17.30 Abeceda nogometa — 17.55 Guliverjeva potovanja — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Sicilijanski klan, francoski film — 22.15 Sport.

ČETRTEK, 7. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Pravilno varčevanje z energijo — 10.15 Spotika: ženska — 10.30 Divji lov kralja Stacha, sovjetski film — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.05 Don Kihote — 17.30 Risanke — 17.55 Guliverjeva potovanja — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Halo televizija — 21.50 Alpska saga — 23.20 S pisalne mize — 23.35 Šah svetovnemu prvaku.

AVSTRIJA 2

PETEK, 1. 11.: 9.00 Kmečko nebo, dokumentacija — 10.00 Red pomeni polovico življenja — 10.50 Moja najljubša zgodba — 11.00 Koncert za Dan mrtvih — 16.10 Nekoč — 16.15 Let orla — 17.15 Pevci-mojstri iz Nürnberga, gledališka predstava — 22.15 Egipčan Sinuhe, ameriški film.

SOBOTA, 2. 11.: 15.30 Nekoč — 15.35 Tedenski pregled sporeda — 16.00 Grobovi — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Zivali iščejo dom — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Nogomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Novo v znanosti — 20.15 Medčasje, film — 21.55 Sport — 22.30 Airport 80, ameriški film.

NEDELJA, 3. 11.: 9.00 Avstrijsko kronanje — 10.00 Fidelio, opera — 12.30 Nekoč — 15.00 Sportno popoldne — 17.00 Ali ljubite klasiko? — 17.45 Pop-Souvenir — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Zadeva za ljudskega odvetnika — 20.15 Marchese del Grillo, italijanski film — 22.25 Chicago 1930 — 23.15 Solid Gold, ameriška hit-parada.

PONEDELJEK, 4. 11.: 17.15 Kriminalna zadeva Descartes — 18.00 Nordijski živalski svet — 18.30 Družina Merian — 19.15 Nekoč — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bolnišnica v Schwarzwald — 21.00 Novo v kinu — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturne vesti — 21.45 Šiling, gospodarska oddaja — 22.05 Najemnik, franc. film.

TOREK, 5. 11.: 15.45 Iz parlamenta — 17.00 Na primer Martin Luther — 17.15 Vidiki geografije — 18.00 Bill Cosby — 18.30 Družina Merian — 19.15 Nekoč — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Avstrijski rekordi — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturne vesti — 21.45 Klub 2.

SREDA, 6. 11.: 15.30 Iz parlamenta — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 To je ostalo od dvojne orla — 18.30 Družina Merian — 19.15 Nekoč — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cirkus jutrišnjega dne — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturne vesti — 21.45 Očetje kot storilci — 22.30 Pajlison, francosko-švicarski film — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 7. 11.: 15.00 Iz parlamenta — 16.15 Sport — 17.30 Tečaj računalništva — 18.00 Pogled v lonec — 18.30 Družina Merian — 19.15 Nekoč — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Domači report, poročila in ozadja — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturne vesti — 21.50 Klub 2.

LJUBLJANA

PETEK, 1. 11.: 10.00 Poročila — 10.05 Ljudske žalostinke, glasbena oddaja — 10.25 Rozi v velikem mestu, zahodnonemški film — 11.55 Poročila — 15.00 Poročila — 15.05 Hči, drama — 16.10 Nepomembno in pomembno — 16.30 Sokoli — 16.55 Okteti pojo — 17.35 Izlet v

SLOVENSKE ODDAJE vsak dan od 18.10 do 19.00 ure AVSTRIJSKEGA RADIA

Pe., 1. 11.: Praznična oddaja.

So., 2. 11.: Duhovni nagovor (dr. P. Zablatnik). Voščila.

Ne, 3. 11.: Narodno-zabavna glasba.

Po., 4. 11.: Gost v studiu: Dr. Matevž Grilc.

To., 5. 11.: Za starejše letnike. Cerkev in svet.

Sr., 6. 11.: Narodno-zabavna glasba.

Če., 7. 11.: Rož-Podjuna-Zila.

Pe., 8. 11.: Literarno-glasbena oddaja: Predstavitev nove antologije koroške slovenske literature.

Berite in širite

Slovenski
VESTNIK

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 18. Uredništvo: 9020 Celovec, St. Rupprecht-Strasse 19/IV, tel. (0 42 22) 34 9 42, telex 42 20 66 end a. Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 18, tel. (0 42 22) 32 5 80. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

2. mirovni tabor med 1. in 3. nov. na Rebrci

Sodelovanje mirovnih iniciativ na Koroškem, v Sloveniji in v Furlaniji-Juljski krajini hočejo še naprej poglobiti na 2. mirovnem taboru Alpe-Jadran, ki se bo jutri začel na Rebrci. Seminar skupno pripravljajo Mirovna iniciativa Beljak, Delovna skupina za mirovna gibanja pri ZSM Slovenije, Comitato Friulano per la pace in Internationaler Versöhnungsbund s Koroške.

Lani ob istem času so zastopniki teh iniciativ razpravljali o Srednjem Vrh v Sloveniji in izvedli prvi mirovni pohod Slovenije do jugoslovansko-italijanske meje. Medtem se je poglobilo sodelovanje predvsem glede odklanjanja jedrskih arzenalov NATO v Furlaniji.

Ob seminarju pa bo prišlo tudi do tesnejšega sodelovanja med udeleženci seminarja in domačini:

SPD „Zarja“, SPD „Obir“, Villacher Friedenskomitee, ZSM, Junge Generation in udeleženci mirovnega tabora na Rebrci

vabijo na

MIROVNI PRAZNIK

v sob. 2. novembra 1985, ob 19.30 uri v hotelu Obir v Železni Kapli. Spored oblikujejo: tamburaška skupina „Zarja“, kantavtor Richard Vejn, Obirski ženski oktet, recitator Franci Sadošek in udeleženci mirovnega tabora.

„Metuljčki“ dvakrat na Koroškem Pridejo z zabavljivko „Nix is fix“

Slovenska prosvetna zveza in Zveza slovenske mladine vabita vse tiste, ki so v letošnjem jubilejnim letu, kljub številnim izmišljenim škandalom, obdržali še nekaj slavnostnega vzdušja na prireditveni posebe vrste: v petek 8. novembra bodo ob 20.00 uri nastopili v Šentprimozu „Metuljčki“ (Schmetterlinge) z novo zabavljivko „Nix is fix“. Dan prej nastopajo z istim programom v celovškem uni-clubu.

Po uspešni premieri v okviru „Wiener Festwochen“ in po turneji v Nemčiji, ki je zbudila mnogo pozornosti v javnosti, pridejo „Metuljčki“ s svojim novim programom tudi na Koroško. „Nix is fix“ je zabavljivka, ki jo skupina „Schmetterlinge“ pojmuje kot darilo ob 40. rojstnem dnevu avstrijske republike. Z moderno glasbo uprizorjeni komad je po izjavah avtorjev „neverjetno prazničen in strašno dostojen“. Skorajda lahko trdimo, da hočejo konkurirati s televizijsko nadaljevalko o drugi avstrijski republiki, saj se lotevajo podjetnikov in „mož s Kapruna“, ne priznajo ne alternativcem, ne sindikalistom, ne poklicnim revolucionarjem, niti oportunistom.

Vetopnice v predprodaji (80 šil.) dobite v pisarni Slovenske prosvetne zveze v knjigarni „Naša knjiga“, v posojilnicah in pri krajevnih prosvetnih društvih.

Dunajska skupina „Schmetterlinge“

Društvo „Koroška solidarnost z Nikaragvo“
„Kärntner Solidarität mit Nikaragua“

Solidarnostna dražba za Nikaragvo

Podprimo Ministrstvo za pouk v Managvi

Društvo „Koroška solidarnost z Nikaragvo/Kärntner Solidarität mit Nikaragua“ prireja v nedeljo 17. novembra t. l. ob 13.30 uri v Mladinskem domu v Celovcu, Mikschalle, dražbo slik in kipov, darov umetnikov iz Slovenije in Avstrije za najnujnejše potrebe Ministrstva za kulturo v Managvi, npr. za nakup papirja, platna, barv, tiskarskega črnila ipd. Tak material za tamkajšnje pesnike in pisatelje, slikarje in risarje mora Nikaragva kupiti v Mehiki in plačati v gotovini.

Za tri knjige indijanskih ljudskih pesmi in pripovedi smo koroški Slovenci že darovali januarja t. l. Pričujoča dražba je druga velika solidarnostna akcija v korist te dežele, hkrati pa tudi izraz solidarnostne povezave jugoslovanskih umetnikov z avstrijskimi, ko gre za pomoč tej hudo ogroženi deželi.

Na dražbi bo 145 (stopetintisti-

rideset) del 71 (enaindesedemdesetih) avtorjev; med temi: France Slana, Stopan Batič, Janez Bernik, Jože Ciuha, France Goddec, Božidar Jakac, Vladimir Makuc, Miha Maleš, France Mihelič, Nikolaj Pirnat, Jože Tisnikar, Rudi Benetik, Gustav Januš, Jože Stefan, Zorka Weiss, Valentin Oman, Ernst Gradischnig, Hans Hiesberger, Helmut Kurz-Goldenstein, Günter Kuschar, Hans Staudacher in mnogi drugi. Gre za plastike, olja, akvarele, gvaše, litografije, barvni tisk in grafike. O dražbi bo izšel tudi katalog.

Za uvod v dražbo bo igralac Mestnega gledališča v Celovcu zapel najprej katero svojih pesmi, nato pa vodil javno razpravo. Vabimo vse bralce našega lista, njihove prijatelje in znanke, da pridejo, pogledajo, poslušajo in kupijo: božični prazniki se bližajo, zakaj ne bi že zdaj poskrbeli za kako kulturno darilo prijateljem in domačim!

– ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK –

SAK po drugem zaporednem porazu še vedno četrti!

ASKÖ Irschen - SAK 1:0 (0:0)
Irschen, 300, Pleschounig
gol: Huber (50.)

Nesrečen in popolnoma nepotreben poraz je doživel SAK v Dravski dolini. Najmanj 60 minut je bil SAK boljši od nasprotnika, zato je žalostno, da niti ni bilo ene točke. Predvsem v prvem polčasu so sakovci zagospodarili na igrišču, deloma tudi v drugem polčasu – in Irschen se je moral osredotočiti na protinapade (ki so bili nevarni). Njih naučinkovitejši protinapad je bil pet minut po odmoru. Na levem krilu je žoga strmo prodrla mimo obrambe in Huber je neovirano in

premišljeno izkoristil situacijo, žogo je nizko podaljšal v kratki kot. Rauscher in Stern sta bila premagana in domačini so vodili 1:0. SAK se je kmalu pomiril in silovito napadal. Možnosti so se vrstile: Gregorič je zadel le prečko, Polanšek strel je vratar komaj ubranil, Lampichler je pred praznim golom le za las zamudil žogo, Ratajec je zadel mrežo le od zunaj, Jagodičev strel izven 16-m-prostora so bili stalno nevarni, nenazadnje pa je še enkrat Polanšek v padcu placiral žogo v zgornji kot – vendar prelasko – golman Kelz jo je ujel.

Sakovci so se tretjič poraženi

vračali iz Irschena, bili so potrti, saj je bil poraz nepričakovan in nezasluzen. Takšen je nogomet!

Kljub temu je SAK obdržal četrto mesto na lestvici, dve točki za tretjevrščenim Matrei-om (1:2 proti PSV/ASKI) in dve točki pred Lienzom (2:2 proti Piberku).

Treba je še povedati, da je SAK trenutno v težavah, ker so številni igralci poškodovani: Prešernu bodo te dni z noge odvzeli mavec, zato pa ga je dobil na desno roko Marjan Velik; poškodovana sta tudi Zlatko Ratajec in Justin Polanšek, ki ga je pred igro v Irschenu zdravnik dr. Igor Ogris s dvema injekcijama in z anestezijskim preparatom vsaj začasno „ozdravil“, tako da med tekmo ni čutil bolečin.

V nedeljo bo slovenska ekipa doma sprejela WAC, ki se je priporočil s trijumfom 3:0 nad Šentvidom!

Postava: Rauscher; Sadjak, Stern, Kreutz, Lampichler; Jovičević, Jagodič, Ramšak; Gregorič, Pihorner, Polanšek.
(menjava: Ratajec in Urban).

Nanti Travnik odločil slovenski derbi

ASKÖ Šmihel - DSG Sele/Obir
2:3 (1:1)
gole: Buchwald in Wriesnig oz. Jakopič in Travnik (2)

Kdo je pričakoval zmago Selanov nad Šmihelom? V lanskih dveh spopadih niso strelili niti enega gola, v nedeljo pa kar tri! Medtem ko so Podjunčani popolnoma iz tira, igrajo Selani z igre v igro bolje. V zadnjih treh nastopih so dali 9 golov, dvakrat zmagali na tujem in doma bili le tesno poraženi. Res dobra bilanca, če pomislimo, da so v devetih igrah prej le petkrat premagali vratarja. Po zmagi v Šmihelu so se pomaknili na 12. mesto in oddali zadnje mesto Šmihelu.

300 gledalcev si je ogledalo derbi. Domačini so bili boljši v polju, gostje pa boljši v protinapadih. Že v 12. minuti je Buchwald dal prvi gol za gostitelje, a le dve minuti navrh je Jakopič izenačil.

Po odmoru so prišli Šmihelčani še drugič v vodstvo. Wriesnig, ki je nadomestil Berchtolda, je bil uspešen. To vodstvo je držalo vse do 78. minute, s katero se je začel nepričakovani preobrat. Travnik je v treh minutah premagal katastrofalno slabe Mocharja. „Ridovc“ – tako ga kličejo Selani, je letos zadel že osmič in šteje med najboljše strelce v vzhodni spodnji ligi. S svojimi goli je zagotovil tretjo sezonsko zmago Selanom, ki jih podpira rebrška tovarna celuloze Obir.

Postavi:

ASKÖ Šmihel: Mochar; Andrej, Šuler, Lopinsky, Motschnig; Krausler,

Berchtold (Wriesnig), Blažej; Krausler, Hutter, Buchwald.
DSG Sele/Obir: Uznik; Jakopič, Hribernik, Kelih (Čertov), Čertov; Uznik, Olip, Travnik, Oraže; Hobel, Čertov.

ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH

Slovenski šahisti prvič v vodeči poziciji

SŠZ – LIEBENFELS 5,5:0,5

Prvič v 5-letni zgodovini obstoja vodi šahovsko društvo Slovenske športne zveze na lestvici! Visoka zmaga pri moštvu iz Liebenfelsa je to omogočila (SŠZ I/Cartrans – DG Liebenfels 5,5:0,5). Vendar pa začetka ni zgledalo dobro za slovenske šahiste: Ferm je imel figuro manj, Rulitz je bil v strašni časovni stiski, Lukan in Živkovič pa v neizglednem remi-položaju. Toda Ferm si je priboril figuro nazaj in je celo osvojil nasprotnikovo kraljico, nakar se je le-ta vdal. Lukan je po polurni prekinitvi partije s pomočjo temeljite analize zmagal in Živkovič je po elegantni žrtvi pridrli s težkimi figurami v nasprotnikov tabor. Rulitz pa je uspešno, da je 12 sekund pred padcem zastavice dopolnil 50 potez!

Postava: Gallob – Sterneck 1:0, Živkovič – Winkler 1:0, Rulitz – Kelz 1:0, Ferm – Plattner 1:0, Kolter – Taumberger remi, Lukan – Stingl 1:0.

Lestvica: 1. ex aequo SŠZ I/Cartrans in Gospa Sveta/Perdacher (19 točk), 3. SCA Šentvid (18,5), 4. BSG Raiffeisen (18) itd.

Naslednji tekmi: v nedeljo, 3. novembra 1985 ob 9. uri:

SŠZ II/Posojilnica Celovec – SG Tanner II pri Korenu
WSV Frantschach II – SŠZ III/Bilčovs v Frantschachu

Popravek:

V poročilu o zadnji šahovski tekmi SŠZ smo pomotoma izpustili rezultat te tekme: I. Ferm – Armin Leitner 1:0.

Uredništvo

ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH

NOGOMETNI TERMINI KOROŠKA LIGA

v nedeljo 3. novembra 1985
14.30 SAK – WAC

VZH. SP. PODLIGA

v soboto 2. novembra 1985
14.30 KAC – Šmihel
v nedeljo 3. novembra 1985
14.30 Sele – ASV

PRVI RAZRED

Skupina A
Baško jezero - Landskron 2:5
Freistriz/D. - Kostanje 1:1

Skupina C
Bilčovs - Liebenfels 3:5
Metnitz - Kotmara vas 2:1

Skupina D
Metlova - Sinča vas 4:1
Pokrče - Žitara vas 0:4
Železna Kapla - Labot 5:0
Grebinj - Globasnica 0:1
Klopinj - Šentpavel 1:0

DRUGI RAZRED

Skupina F
HSV - Bistrica 2:2
Škofiče - Pošta 3:4

Šmarjeta - Grabštanj 0:3
NECA - Borovlje 4:0

Skupina G
Breitenegg - Galicija 2:1
Tinje - Žvabek 1:1

SLOVENSKE ŠPORTNE ZVEZE

Judo

strokovno vodstvo Ivo Vilfan.
Vsak četrtek v Mladinskem domu od 16.30 do 18.00 ure mladinci do 14 let (mešano); odrasli (mešano) od 18.00 do 19.30 ure.

Namizni tenis

strokovno vodstvo Mirko Oraže.
Vsak četrtek od 17.00 do 18.30 ure v Modestovem domu.

Plavanje in skoki v vodo
strok. vodstvo prof. Milan Kupper.
Vsak četrtek od 14.30 do 16.00 v mestnem plavalnem bazenu.

Menjava denarja

Stanje v sredo 30. oktobra 1985

Za 100 dinarjev dobite 5,25 šil.
Za 100 dinarjev plačate 6,25 šil.
Za 100 lir dobite 1,005 šil.
Za 100 lir plačate 1,085 šil.
Za 100 mark dobite 393,50 šil.
Za 100 mark plačate 709,80 šil.

Razstava vrnjenih dokumentov

Arhiv Slovenije v Ljubljani je pripravil zanimivo razstavo, ki obsega del arhivskega gradiva, ki ga je Slovenija prejela iz Avstrije na podlagi avstrijsko-jugoslovanske pogodbe iz leta 1923 in poznejšega dodatnega sporazuma o vrnitvi arhivov. Kakor smo v našem listu že večkrat poročali, Avstrija dolga desetletja ni kazala pripravljenosti izpolniti svoje tozadevne obveznosti in šele v zadnjih letih se je končno le premaknilo tudi na tem področju. Prišlo je vsaj do delne izročitve dokumentov, ki v smislu pogodbe spadajo v last Slovenije oz. Jugoslavije. Pri tem naj v ilustracijo omenimo, da so slovenske zahteve glede srednjeveških dokumentov obsegale kar 6500 listin, od katerih pa so jih doslej vrnili z Dunaja 2750 in iz Gradca 850.

Del vrnjenega gradiva so zdaj razstavili v Ljubljani. Gre za dragocene primerke srednjeveških dokumentov, pri katerih vrednost posamezne listine sega po avstrijskih cenitvah od 5000 do 500.000 šilingov. Večina listin se nanaša na celjske grofe, medtem ko pri drugem delu gradiva gre za dokumente, ki so dragoceni za raziskovanje tistega dela slovenske zgodovine, ko je usodo slovenskega naroda krojila cesarsko-kraljevska oblast na Dunaju s svojimi izpostavami v slovenskih pokrajinah. V tem pogledu so podobno zanimiva poročila posameznih ministrstev in njihovih podrejenih oblasti o slovenskem narodnostnem vprašanju, o političnem gibanju na Slovenskem, o boju za uvedbo slovenskega jezika v deželni zbor, o šolstvu itd. Zapisniki o policijskem in celo vojaškem nadzorovanju slovenskih prireditelj in zborovanj so tukaj posebno zgovorni, saj kažejo, kako si je nekdanja monarhija sama kopala grob s svojo politiko narodne neenakopravnosti.

Med strokovnjaki, ki so zastopali interese Slovenije oz. Jugoslavije pri pogajanjih z Avstrijo za vrnitev arhivov, je bil tudi Bogo Grafenauer. Dejal je, da so avstrijske oblasti šle v zadnjih letih pokazale večjo pripravljenost za vračanje tega gradiva – očitno z namenom, da bi dokazale, da odnosi med obema državama le niso tako slabi, kot se to odraža na področju manjšinskega vprašanja.

Otroška skupina „Cingelc“ vabi na OTROŠKI POPOLDAN v nedeljo 3. 11. 1985, ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati. Na sporedu bodo igrice, pesmi, srečolov in razstava otroških risb. Soprireditelj SPD „Borovlje“.